

Міжнародні науково-практичні інтернет-конференції
юридичного та історичного спрямування

АКТУАЛЬНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРАВОВОЇ ТА ІСТОРИЧНОЇ НАУКИ

ISSN 2617-2364

Випуск 35

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-
ПРАКТИЧНОЇ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ

www.lex-line.com.ua

Юридична лінія

16 вересня 2021 р.

УКРАЇНА

Тернопіль

2021

УДК 340 (063)

А 437

Актуальні дослідження правової та історичної науки: Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Вип. 35 (м. Тернопіль, 16 вересня 2021 р.). Тернопіль, 2021. 68 с.

У виданні вміщено тези та тексти доповідей Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції з юридичних та історичних питань, що відбулася у м. Тернопіль 16 вересня 2021 р. за сприяння Громадської організації “Наукова спільнота” (Україна) та Wyższa Szkoła Społeczno-Gospodarcza w Przeworsku (Польща).

Матеріали конференції також оприлюднено на сайті: www.lex-line.com.ua

Оргкомітет:

Яремко Оксана Михайлівна, кандидат юридичних наук, доцент,
Західноукраїнський національний університет;

Станько Ірина Ярославівна, кандидат юридичних наук, адвокат;

Яценко Василь Миколайович, кандидат педагогічних наук;

Русенко Святослав Ярославович, здобувач Університету митної справи та фінансів.

Адреса оргкомітету:
46005, м. Тернопіль, а/с 797
тел. +380979074970
E-mail: lex-line@ukr.net

Тексти опубліковано у авторській редакції. Відповідальність за достовірність наданої інформації несуть автори, їхні наукові керівники та рецензенти.

Всі права захищено. У разі будь-якого використання опублікованих матеріалів посилання на джерело є обов'язковим.

ISSN 2617-2364

© ГО “Наукова спільнота” 2021

© Автори статей 2021

**PROBLEMS OF COORDINATION OF THE CONTENT OF THE
LEGAL STATUS OF THE SUBJECT OF PERSONAL DATA**

Maksurov Alexey Anatolevich

*PhD in Law, Professor, Kiev National University named after Taras
Shevchenko*

The main subject of legal technology for ensuring the security and protection of personal information in the global information space should be recognized as the subject of personal data itself [1]. This is the person who initially "owns" personal data, that is, the person whose information will be considered personal, personal information, and its protection should be provided by the law.

Despite the fact that both in international law and in national legal systems, there is, in general, a relatively similar understanding of the main characteristics of the status of this subject of legal relations, there are some peculiarities and divergent trends in the content of legal personality in this case as well.

First of all, and this is immediately obvious to the researcher, various legal techniques are used in the acts to create the required categorical construction.

Thus, the most well - known and relatively detailed international act in this area is Regulation of the European Parliament and of the Council 2016/679 "On the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data and the repeal of Directive 95/46 / EC (General Data Protection Rules)" of April 27, 2016 [2] - it does not offer us a direct definition of the subject of personal data, however, the act means by an identifiable natural person a person who can be identified directly or indirectly, in particular, 1) by referring to an identifier, such as a first name, last name, identification number, location data, online identifier, or 2) one or more physical, physiological, genetic, spiritual, economic, cultural factors characteristic of the specified person, or 3) referring to social identity factors.

The national legal systems look at the matter in a slightly different way.

Thus, the Law of Ukraine "On the Protection of Personal Data" in article 2 calls the subject of personal data an individual whose personal data is processed, however, in addition to processing, data can be provided, stored, transferred, protected, etc., therefore, the approach proposed by the Ukrainian legislator is initially extremely narrow.

Accordingly, we believe that the subject of personal data is characterized by two characteristics: their relevance to a certain individual and the potentially possible (or produced) identification of such a person due to (through) personal data about him.

For the purpose of a uniform understanding of this term, we believe it is possible to propose a rule of international law, according to which the subject of personal data can be defined as an individual whose identification is possible due to "personal data in circulation".

List of sources used:

1. Maksurov A. A. Coordination legal technologies in the countries of Europe. M., Infra-M, 2019. - 456 p.
2. Regulation of the European Parliament and of the Council 2016/679 "On the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data and the repeal of Directive 95/46 / EC (General Data Protection Rules)" of 27 April 2016 // <https://ogdpr.eu/ru/gdpr-2016-679>

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА В УКРАЇНІ ТА США: ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

*Панченко Олена Олександрівна
аспірант кафедри теорії права, конституційного та приватного права 2
курсу, Львівський державний університет внутрішніх справ*

Верховенство права є одним із провідних елементів загальних засад конституційного ладу будь-якої сучасної демократичної, правової держави. Верховенство права являє собою похідну всіх загальних засад права, розглядається як ціннісний сплав ідей справедливості, рівності, свободи і гуманізму. Відповідно до цього верховенство права формує відповідний образ правової системи і визначає ті умови, що дозволяють перетворити цей демократичний ідеалістичний образ на правову

реальність. В свою чергу відданість та підпорядкованість принципу верховенства права – загальноприйнята в усьому світі міра легітимності уряду [1, с. 10, 14].

Принцип верховенства права – це юридично обов’язкова норма сучасного українського правопорядку. Уперше його було узаконено у тексті Конституційного Договору від 8 червня 1995 р. стаття 1, якою визначила, що «в Україні діє принцип верховенства права» [2].

Верховенство права стало центральним елементом багатьох досліджень політологів, теоретиків права, практикуючих юристів, а також філософів. Досліджували питання верховенства права в Україні такі вчені: Козюбра М.І., Колодій А.М., Оборотов Ю.М., Погорілко В. Ф., Рабінович П.М., Селіванов В.М., Скрипнюк О. В. та інші. Так, на думку Рабіновича П. М. верховенство права розглядається, як особливий соціальний феномен, який взаємозумовлений існуванням і взаємоузгодженою реалізацією основоположних прав та обов’язків (тобто природних соціальних можливостей і необхідностей) людини, а також людських спільнот, об’єднань й усього суспільства [3, с. 22].

Досліджуючи сутність та призначення верховенства права в Україні нам би хотілося провести певну паралель його існування в різних країнах світу, зокрема в США, Англії, Німеччині. На Американському континенті принцип верховенства права побудований на засадах школи природного права, що відображено та було закладено у двох найважливіших політико-правових документах, створених при формуванні Сполучених Штатів. В англійській правовій системі принцип верховенства права тлумачиться наступним чином: право не може бути зведене до формальних велінь держави, і якщо такі веління недопустимо відхиляються від внутрішніх вимог («правил») права, то вони не можуть бути визнані і їх належить не застосовувати (відмінити) у суді [4, с. 244]. У Німеччині сучасний принцип верховенства права сформований Основним законом та підпорядковує позитивну законність гарантованим і реально діючим принципам і цінностям, серед яких закріплена у ст.1 Основного Закону ФРН людська гідність [5, с. 227].

Пропоную детальніше розглянути забезпечення верховенства права в США та провести порівняльний аналіз із Україною. Вважається, що ідею верховенства права вперше сформулював другий Президент США Джон Адамс. Так, відповідно до ст. 15 Конституції штату Масачусетс 1780 року

повноваження співдружності поділялися на законодавчу, виконавчу і судову та окрім того, було проголошено: «...це повинна бути держава, де панує верховенство права, а не верховенство людей» [6]. Свого часу, четвертий Президент США Джеймс Медісон, заклав основи верховенства права. Проте, варто відзначити, що Конституція Сполучених Штатів не має прямого посилання на верховенство права.

Проте, є кілька способів, за допомогою яких ця ідея верховенства права проявляється в американській правовій системі. Перший спосіб полягає у так званій концепції «найвищого права» (вищого закону, (ст.6 Конституції)). Другий спосіб полягає у гарантуванні основних прав людини (наприклад, Поправка 4 до Конституції гарантує право людини на особисту недоторканність, житла, особистих речей і майна від необґрунтованих обшуків і арештів). Сутність третього способу полягає у тому, що в тексті їхньої Конституції закріплюється поняття належної правової процедури (наприклад, Поправки 5, 14 до Основного закону) [7].

Що ж до України, то принцип верховенства права безпосередньо закріплений у Конституції України та в ряді інших нормативно-правових актів. Стаття 8 Конституції України урочисто проголошує, що в Україні визнається і діє принцип верховенства права. Так наприклад, здійснюючи тлумачення цього поняття Конституційний суд України визначає, що верховенство права – це панування права в суспільстві. Верховенство права вимагає від держави його втілення у правотворчу та правозастосовну діяльність, зокрема у закони, які за своїм змістом мають бути пройняті передусім ідеями соціальної справедливості, свободи, рівності тощо [8].

Так безперечно, верховенство права є необхідною та важливою умовою функціонування правової, демократичної держави. Проте, ми б хотіли наголосити на тому, що в Україні дієвість верховенства права повинна стати державною та судовою стратегією, що покращить правовий розвиток держави в цілому. Серед недоліків, які негативно впливають на реалізацію та процвітання верховенства права є неефективна система виконання судових рішень.

Тому повага до судових рішень як носіїв правових норм має бути проявом поваги до права в цілому, що і є атрибутом ідеї верховенства права. Проте такі рішення повинні бути легітимними, законними та справедливими.

Ця проблема є одним із найбільш негативних факторів у процесі впровадження верховенства права у життя суспільства та держави, а також найбільшим свідченням того, що верховенство права на сьогодні в Україні діє не в повну силу.

Безперечно, що за відсутності ідеї верховенства права, сучасна конституційна демократія була б неможлива. Тому, зростаючий інтерес до вказаної проблематики свідчить про розвиток та розширення границь дії верховенства права і не лише в судовій системі. При побудові концепції верховенства права необхідно враховувати досвід як вітчизняних, так і зарубіжних наукових досліджень. І звісно ж дуже важливою є судова гілка влади, яка потребує ідеологічного вдосконалення та здатності захищати ідеали та цінності правової держави та громадянського суспільства.

Література:

1. Таманага Б. Верховенство права: історія, політика, теорія/ Пер. з англ. А. Іщенка. К.: Вид дім «Києво-Могилян. акад.», 2007. 208 с.
2. Конституційний Договір між Президентом України та Верховною Радою України про основні засади організації та функціонування державної влади і місцевого самоврядування в Україні на період до прийняття нової Конституції України (від 8 червня 1995 року) // Відомості Верховної Ради України. 1995. №18. Ст.133.
3. Рабінович П. М. Верховенство права як соціально-природний феномен (контури ідеалу). Право України. 2010. №3. С. 19-23.
4. Верховенство права как фактор экономики / международная коллективная монография; под. редакцией Е. В. Новиковой, А. Г. Федотова, А. В. Розенцвайга, М. А. Субботина. М. : Мысль, 2013. 673 с
5. Мелешевич А., Яремко Т. Підходи до визначення поняття верховенства права: в пошуках консенсусу? Українське право. 2006. № 1. С. 221-231.
6. Constitution of Massachusetts [Digital resource]. – 1780. Accessmode: <http://www.nhinet.org/ccs/docs/ma-1780.htm>.
7. Constitution of the United States of America [Digital resource]. – Access mode: <http://constitutioncenter.org/constitution/full-text>.
8. Рішення Конституційного Суду України [Електронний ресурс] /Конституційний Суд; Рішення, Окрема думка від 02.11.2004 № 15-рп/2004. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-04>.

**Конституційне право. Конституційне процесуальне право.
Адміністративне право. Адміністративне процесуальне право. Митне
та податкове право. Міжнародне право. Муніципальне право**

УЧАСТЬ НЕПОВНОЛІТНІХ У ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТАХ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ

Ковальський Олег Володимирович

*магістр юридичного факультету Західноукраїнського національного
університету, помічник адвоката, Адвокатське об'єднання «Твій
адвокат»*

Діти були й залишаються однією з найменш захищених категорій населення. При цьому, у багатьох збройних конфліктах вони вважаються економічно вигіднішою альтернативою дорослим солдатам. Діти легко піддаються навіюванню, ще не мають сформованих моральних цінностей, а тому чітко не усвідомлюють, що таке смерть, вони невибагливі щодо умов проживання, тобто є ідеальними бійцями. Проблема залучення неповнолітніх у збройних конфліктах значно ускладнилась за останні кілька десятиліть, коли сучасне озброєння відзначається високою простотою в експлуатації.

Також не потрібно забувати, що пов'язані зі залученням дітей у збройних конфліктах, негативні наслідки є довготривалими, адже відбувається фізична і психологічна травматизація, знищення сімейних та соціальних зв'язків, розвиток культури ненависті, зниження якості освіти, що у свою чергу знижує рівень їхнього життя у дорослому віці. Усе це здійснює негативний вплив на майбутні покоління, створює підґрунтя для продовження конфліктів чи навіть їх повторного виникнення у подальшому.

Питання участі неповнолітніх у збройних конфліктах досліджували такі науковці у сфері соціології як: Кочемировська О.О., Клименко О.Ю., у сфері права аналізом цієї теми займалися: Філіпська Н.О., Крестовська Н.М., Васильківська І.П. та інші. Проте дана проблема залишається актуальною та вимагає подальшого дослідження.

Внаслідок військових дій дуже часто дітей гине значно більше, ніж комбатантів. За даними Дитячого Фонду ООН збройні конфлікти лише за

останній десяток років забрали життя близько двох мільйонів дітей, скалічили ще близько шести, близько мільйона осиротіли, понад 20 мільйонів дітей стали переселенцями чи біженцями [1].

За даними ООН, випадки залучення дітей до участі в бойових діях зареєстровані у понад двадцяти країнах світу, на території яких відбуваються збройні конфлікти [2, с.14]. В альтернативній доповіді гуманітарної організації «Коаліція за заборону використання дітей-солдатів» зазначається, що близько 300 тисяч осіб, які не досягли 18-річного віку, беруть участь у збройних конфліктах, служать у військових чи напіввійськових формуваннях, як мінімум у 50 країнах світу, на усіх континентах, окрім Антарктиди [3, с.239].

Щорічна доповідь Генерального секретаря ООН за 2016 рік повідомляє про так званий «чорний список» сторін конфліктів, які вербують дітей у солдати. До цього списку входить більш ніж 60 урядових збройних сил та недержавних збройних угруповань [2, с.14].

На жаль, такі високі показники залучення неповнолітніх у збройних конфліктах мають цілий ряд причин.

По-перше, діти-комбатанти переживають один із ключових етапів соціалізації в умовах збройного конфлікту. Дитяча психіка гнучка та набагато легше пристосовується до умов війни. Така адаптація призводить до серйозних психологічних проблем, порушень процесів соціалізації, а через формування звички вбивати – людське життя не цінується, накопичується надмірна жорстокість та агресивність. З огляду на це, діти-комбатанти стають ефективними та дисциплінованими виконавцями усіх, без винятку, наказів.

По-друге, діти-комбатанти живуть в умовах війни й нічого іншого, окрім війни вони не знають. Вони вміють лише воювати і, як наслідок, серед наявних практик вирішення конфліктів засвоюють лише одну – силову. Вони не йдуть на компроміси із противником, знищують ворога замість того, щоби брати його у полон.

По-третє, діти-комбатанти є економічно вигідними найманцями, адже будуть задоволені мінімальними коштами, скромному харчуванню, не вимагатимуть збільшення плати [2, с.17]. Зазвичай, дітей спеціально вербують у комбатанти окремо від дорослих, оскільки використання неповнолітніх приносить значно більше зиску, ніж дорослих бійців.

По-четверте, дітей часто використовують, як солдат через психологічний бар'єр дорослих військовослужбовців, їхнє стійке стереотипне уявлення про те, що діти не можуть завдати шкоди, військові не сприймають їх як джерело небезпеки. Логічною реакцією дорослого солдата під час зустрічі з озброєною дитиною є вилучення зброї та супровід її до представника гуманітарної місії для подальшої морально-психологічної реабілітації. Проте, реальність жорстока й відомі численні випадки, коли військовослужбовці гинули від рук озброєних дітей [3, с.240].

Варто зазначити, що військові дії відбуваються здебільшого у малорозвинених країнах, населення яких живе за порогом бідності, а неповнолітні не мають повноцінного доступу до освіти та не отримують належного виховання, внаслідок чого легко піддаються впливу дорослих та вербуванню [3, с.239].

Проблема залучення у збройних конфліктах неповнолітніх піднімалася міжнародною спільнотою ще минулого століття. Так, Додаткові протоколи до Женевської конвенції про поводження з військовополоненими від 1949 р., прийняті у 1977 р., містять ряд норм, які стосуються безпосередньо дітей та їх прав на територіях, де проводяться бойові дії.

У ст.70 вищезгаданого документа закріплено, що дітям повинен надаватися пріоритет при розподілі поставок допомоги. Згідно ст.77 проголошується, що діти користуються особливою повагою, їм повинен забезпечуватися захист від будь-яких непристойних посягань, а також сторони, які перебувають у конфлікті, повинні вживати усі можливі заходи для того, щоби діти, які ще не досягли п'ятнадцятирічного віку, не брали безпосередньої участі у воєнних діях. Також, ст.78 повністю присвячена порядку евакуації дітей [4].

Сімнадцять статей вищезгаданого Додаткового протоколу так чи інакше стосуються дітей – надають не лише загальний, але й спеціальний захист дітям, які перебувають на територіях, на яких розгортаються військові дії. Попри таку значну увагу до правового статусу дітей, у даному документі навіть не прописано чіткого визначення «дитини». В тексті містяться такі терміни, як «діти», «підлітки», «діти до 12 років», «діти до 15 років», «неповнолітні», однак чіткого визначення поняття «дитина» немає.

Проте, міжнародна спільнота чудово розуміла актуальність та значущість даного питання, тому уже в 1989 році Конвенція ООН про права дитини дає визначення того, кого можна вважати дитиною.

Так, згідно ст.1 згаданого документа, дитиною є кожна людська істота до досягнення 18-річного віку, якщо за законом, застосовуваним до даної особи, вона не досягає повноліття раніше [5].

Більш детально прописаний правовий статус дітей під час збройного конфлікту в статті 38. Проте, при детальнішому аналізі стає зрозуміло, що вона містить ряд прогалин [6].

Так, формулювання другого пункту статті 38 Конвенції про права дитини могло б бути жорсткішим. Зокрема, в тексті цього пункту зазначається, що держави-учасниці Конвенції вживають «всі можливі заходи», щоб особи, які не досягли п'ятнадцятирічного віку, не брали безпосередньої участі у воєнних діях [5]. Більш надійний захист гарантувало б формулювання «всі необхідні заходи», замість «всі можливі заходи».

Подібна ситуація з формулюванням про «безпосередню участь у військових діях». Можна зробити висновок, що випадки опосередкованої участі дітей (наприклад, збір та передача військової інформації, копання траншей, транспортування зброї тощо) стаття не охоплює, а відтак і не забороняє такі форми участі неповнолітніх.

Третій пункт статті 38 Конвенції про права дитини дублює другий пункт статті 77 Протоколу I. У ході дискусій, які розпалилися навколо даної норми, було запропоновано поправки стосовно збільшення мінімального віку осіб, яких дозволено залучати до військової служби, з 15 до 18 років. Проте більшість делегацій виступили проти такої пропозиції і в результаті 15-річний вік був встановлений, як мінімальний вік учасника бойових дій [6].

Таким чином, у статті 38 Конвенції про права дитини бачимо ряд прогалин, які були допущені авторами Конвенції. Саме це, зрештою, і прискорило ратифікацію згаданої Конвенції такою кількістю держав (192!), оскільки їхні делегати також помітили можливості для невиконання прийнятих зобов'язань [6].

Саме тому потреба у вдосконаленні норм міжнародного гуманітарного права щодо захисту неповнолітніх у збройних конфліктах надалі залишається актуальною.

01 січня 2000 року було прийнято Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо участі дітей у збройних конфліктах. Стаття 1 вищезгаданого документу проголошує, що держави-учасниці вживають всіх можливих заходів для забезпечення того, щоб військовослужбовці їхніх збройних сил, які не досягли 18-річного віку, не брали прямої участі у військових діях. У статті 3 зазначається, що кожна держава-учасниця під час ратифікації даного Протоколу або приєднання до нього обов'язково повинна подати заяву, у якій вказується, який мінімальний вік, при якому держава допускає добровільний призов до її збройних сил, а також викладаються гарантії, прийняті цією державою для забезпечення ненасильницького характеру такого призову.

Держави, які допускають добровільний призов до їхніх збройних сил осіб, які не досягли 18-річного віку, повинні надавати гарантії, які б забезпечували наступне:

- 1) призов до національних збройних сил має в дійсності добровільний характер;
- 2) призов проводився з усвідомленої згоди батьків чи законних опікунів цієї особи згідно норм національного законодавства;
- 3) призовані до військової служби особи повинні бути повною мірою проінформовані про обов'язки, пов'язані з несенням такої військової служби;
- 4) призовані особи подають достовірні свідоцтва стосовно свого віку при їх прийнятті на національну військову службу [7].

Факультативний протокол категорично забороняє вербувати або використовувати у військових діях осіб, які не досягли 18-річного віку, збройним групам, відмінним від збройних сил держави.

Варто відмітити також, що стаття 8 Протоколу закріплює обов'язок держав-учасниць звітувати про виконання положень даного документу: «кожна держава-учасниця протягом двох років після набуття чинності цим Протоколом для цієї держави-учасниці подає Комітету з прав дитини доповідь, яка містить повну інформацію про заходи, вжиті нею з метою виконання положень Протоколу, включаючи заходи, вжиті з метою виконання положень щодо участі та призову» [7].

Також, у рамках реалізації положень Рамкового протоколу до Конвенції ООН про права дитини стосовно залучення дітей у збройні конфлікти, що був прийнятий Генеральною асамблеєю ООН у травні 2000

р., в багатьох країнах світу проводяться публічні заходи для популяризації ідеї протидії участі дітей у воєнних конфліктах.

Чимало таких міжнародних організацій, як Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ), «Міжнародна амністія», «Terre des homes», Міжнародний рух Червоного Хреста і Червоного Півмісяця, активно виступають проти використання дітей як солдат. Метою цих заходів є вживання спільних дій проти практики залучення неповнолітніх як комбатантів або військових найманців, а також підтримка дітей, позбавлених нормального дитинства через збройні конфлікти на їхній Батьківщині [3, с.240].

Ще одним важливим кроком у вирішенні проблеми залучення дітей у військових діях можна вважати прийняття Паризьких зобов'язань щодо захисту дітей від незаконного вербування або використання збройними силами чи збройними угрупованнями (далі – Паризькі зобов'язання) і Паризьких принципів і керівних вказівок щодо дітей, пов'язаних зі збройними силами або збройними угрупованнями (далі – Паризькі принципи). Обидва документи були схвалені 58 державами 06 лютого 2007 року (серед яких і Україна). Станом на сьогодні учасниками даних документів є понад 100 держав [8].

Держави-учасниці зобов'язалися здійснювати моніторинг та звітувати як на національному, так і на міжнародному рівнях щодо зафіксованих фактів порушення прав дитини в період збройного конфлікту та проводити ефективне розслідування для притягнення до відповідальності тих осіб, які займалися незаконним вербуванням дітей до збройних сил чи збройних формувань.

Забороняється використання задля політичної пропаганди дітей, які були звільнені чи залишили збройні сили. Також, якщо існує загроза вербування до збройних формувань або використання дітей у військових діях, держави повинні забезпечити таким дітям притулок, надати можливість отримати статус біженця й користування усіма правами відповідно до Конвенції про статус біженців 1951 року.

Держави мають докладати всіх можливих зусиль для того, аби покласти кінець незаконному вербуванню та використанню неповнолітніх збройними силами або збройними угрупованнями в усіх регіонах світу. Зокрема, це можна забезпечити шляхом ратифікації та ефективною імплементації усіх відповідних міжнародно-правових актів та

інструментів, а також шляхом здійснення активного міжнародного співробітництва [8].

Паризькі принципи ж містять детальніші вказівки стосовно виконання Паризьких зобов'язань. Зокрема, мова йде про положення щодо соціальної реінтеграції дітей, що визначається як кінцева мета процесу звільнення дітей зі збройних сил чи збройних формувань. Такі програми реінтеграції мають включати в себе підтримку неповнолітніх, які залишили збройні сили або збройні формування, шляхом контрольованого роззброєння, демобілізації, взяття у полон, самодемобілізації чи інших процедур.

У Паризьких принципах акцентується увага на тому, що при реінтеграції дітей має застосовуватися общинно-орієнтований підхід, метою якого є зменшення упередження та дискримінації, напруги після повернення дітей до мирних умов життя, а також сприяння рівності при наданні подібної допомоги.

Варто зазначити, що Паризькі принципи передбачають створення всеохоплюючої системи підтримки дітей, які постраждали внаслідок збройних конфліктів, шляхом систематичного фінансового забезпечення таких систем [8].

Ще одним надзвичайно важливим нормативно-правовим актом, який забезпечує захист прав дітей в період збройних конфліктів, слід вважати Римський статут Міжнародного кримінального суду.

Даний документ містить положення стосовно кваліфікації ряду дій щодо дітей, як військових злочинів, а саме: призов та зарахування до військової служби дітей у віці до п'ятнадцяти років (тобто, малолітніх), використанням їх у військових діях у межах як міжнародних, так і неміжнародних збройних конфліктів, умисні напади на лікарні чи школи. Насильницька ж передача дітей до групи, яка буде піддана умисному знищенню, кваліфікується, як геноцид [9].

З метою підтримки дітей в період збройних конфліктів у 2010 році з'явився проєкт «Люценських керівних принципів стосовно захисту шкіл від використання збройними силами та озброєними угрупованнями». Дані принципи повинні застосовуватися як безпосередньо під час збройного конфлікту, так і в ситуаціях пост-конфлікту, коли наявний ризик відновлення воєнних дій [1]. Подібні ініціативи відображають актуальність захисту дітей в умовах сучасної війни та мають значну роль

для міжнародного гуманітарного права. Проте, Люценські принципи залишаються поза увагою фахівців освітньої та військової сфер, що значно ускладнює їх практичне застосування.

Підкреслює актуальність проблеми участі дітей у збройних конфліктах і той факт, що з 1999 року до середини 2010-х Радою безпеки ООН було прийнято аж 17 Резолюцій, які стосуються безпосередньо захисту та реабілітації дітей, яких так чи інакше зачіпає військовий конфлікт [1].

Отже, міжнародна спільнота здійснює активну нормотворчу діяльність у сфері захисту прав дітей в період збройного конфлікту та більш детально прописує уже наявні положення міжнародного гуманітарного права. Таким чином законодавство, яке регулює правовий статус дітей в умовах збройного конфлікту, продовжує розвиватися та вдосконалюватися, беручи до уваги особливості сучасних збройних конфліктів.

Окрім цього, різноманітні міжнародні організації здійснюють активну діяльність стосовно реабілітації дітей, які уже стали жертвами війни, надання їм психологічної допомоги тощо. Низка ініціатив покликана мінімізувати наслідки участі дітей у військових діях як для самих дітей, так і для суспільства в цілому.

Все ж, попри пряму заборону міжнародного гуманітарного права щодо залучення дітей до участі у збройних конфліктах та активну діяльність міжнародних організацій стосовно запобігання таких випадків, дітей у якості комбатантів продовжують використовувати по всьому світі. Нелегальні військові угруповання, повстанські рухи, терористичні організації та екстремістські формування не часто узгоджують свою діяльність з нормами міжнародного законодавства. Окрім того, не усі держави ратифікували основні нормативно-правові акти міжнародного гуманітарного права, досить складною залишається організація та здійснення контролю за виконанням згаданих норм.

Створення ефективних механізмів застосування міжнародно-правових норм було і залишається основною проблемою міжнародного гуманітарного права. Все ж варто відмітити, що формування системи нормативно-правового регулювання й здійснення заходів соціальної роботи з метою правової, психологічної та соціальної реабілітації дітей-комбатантів має надзвичайно велику цінність. Як з точки зору

використання уже наявних досягнень, так і в контексті уникнення негативних довгострокових наслідків, адже проблема насправді комплексна й вимагає, відповідно, комплексного вирішення.

Література:

1. Кочемировська О.О. Щодо дотримання Україною міжнародних стандартів захисту прав дітей у збройних конфліктах. Аналітична записка. *Національний інститут стратегічних досліджень, Відділ соціальної та демографічної безпеки. Серія «Соціальна політика»*. 2014. № 11. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/socialna-politika/schodo-dotrimannya-ukrainoyu-mizhnarodnikh-standartiv-zakhistu-prav> (дата звернення – 07.09.2021)
2. Клименко О. Залучення дітей до участі в збройних конфліктах: моделі та методи вербування (український досвід). *Соціологічні студії*. 2019. 2 (15). С. 13-20.
3. Філіпська Н.О., Задніпровська О.Ю. Протидія використанню дітей-солдат у військових конфліктах. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. №3. С.238-241.
4. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I): Протокол ООН від 08.06.1977. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text (дата звернення – 05.09.2021)
5. Конвенція про права дитини: Конвенція ООН від 20.11.1989. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text (дата звернення – 05.09.2021)
6. Конвенція про права дитини та участь неповнолітніх у збройних конфліктах. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_33359 (дата звернення – 07.09.2021)
7. Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо участі дітей у збройних конфліктах: Протокол ООН від 01.01.2000. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_795#Text (дата звернення – 08.09.2021)
8. Паризькі зобов'язання та принципи щодо захисту дітей від незаконного використання збройними силами або угрупованнями в контексті збройного конфлікту на сході України. Українська Гельсінська

спілка з прав людини. 2017. URL: <https://helsinki.org.ua/articles/paryzki-zobov-yazannya-ta-paryzki-pryntsy-py-2007-roku-schodo-zahystu-ditej-vid-nezakonnoho-verbuvannya-chy-vykorystannya-zbrojny-my-sylamy-abo-zbrojny-my-uhrupovannyam-y-v-konteksti-zbrojnoho-konfliktu/>(дата звернення – 11.09.2021)

9. Римський статут міжнародного кримінального суду: Міжнародний документ від 17.07.1998. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text (дата звернення – 05.09.2021)

РЕФОРМУВАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Оприсько Захарій Тарасович

*студент 3 курсу, юридичний факультет, Львівський національний
університет ім. І. Франка*

Уже восьмий рік в Україні триває одна із найбільш фундаментальних реформ часів Незалежності – децентралізація, яка покликана перебудувати систему публічного адміністрування відповідно до європейських стандартів. Предметом нашого дослідження виступають процеси, які перебувають у взаємозалежності із адміністративною реформою, – зміна адміністративного-територіального устрою та реорганізація виконавчої влади в межах нових адміністративних одиниць.

У сучасному адміністративно-правовому розумінні територіальна організація влади – це «визначена Конституцією України та переважно нормами вітчизняного адміністративного законодавства система органів публічної влади (місцеві органи виконавчої влади, територіальні органи центральних органів виконавчої влади та органи місцевого самоврядування) і взаємовідносини між ними, що формується відповідно до адміністративно-територіального устрою держави й має особливості функціонування на його різних рівнях» [1, с. 123].

Українська держава успадкувала територіальний устрій від радянського періоду, основи якого було закладено ще у 1932 році. Він передбачав утворення триступеневої системи управління: район – область – центр. Такий устрій забезпечував ефективність командно-

адміністративної системи управління, проте в умовах ринкової економіки та загальної демократизації суспільного життя він уже не відповідав вимогам часу та залишався «баластом» для розвитку регіонів та країни загалом.

Після проголошення незалежності Україна пішла шляхом формування власної системи виконавчої влади в межах існуючих територіальних одиниць. Перші спроби виявились марними, оскільки новостворені органи перебували у конфлікті із обласними радами, які з часів СРСР володіли надто широкими повноваженнями.

Система територіальної організації виконавчої влади із обласними та районними адміністраціями постала лише після 1995 року у зв'язку із ухваленням Конституційного Договору між Верховною Радою України і Президентом України. Тодішні місцеві органи набули звичних для нас ознак, як-от призначувані Президентом голови та фактична відсутність контрольних повноважень щодо місцевого самоврядування. У такому вигляді, якщо не враховувати спроби реформування за часів президентства Віктора Ющенка, місцеві державні адміністрації існують і по сьогодні.

Після подій Революції Гідності новий уряд оголосив початок фундаментальної реформи територіальної організації влади, яку ми знаємо як децентралізацію, в межах котрої і передбачається зміна адміністративно-територіального устрою та видозмінення місцевих органів виконавчої влади?

Основоположним актом, який визначає напрями реформи, стало Розпорядження КМУ «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» від 1 квітня 2014 року. У ній було наголошено на основних проблемах чинної територіальної організації та запропоновано їх розв'язок шляхом визначення територіальної основи для діяльності органів місцевого самоврядування та розмежування повноважень у системі органів виконавчої влади на різних рівнях за принципом субсидіарності [2].

Задля втілення вищевказаної Концепції необхідне було внесення низки змін до законодавчих актів, оновлення та прийняття нових законів про МДА та місцеве самоврядування, прийняття закону «Про адміністративно-територіальний устрій», а також внесення змін до Конституції України.

Уже влітку 2015 року Президентом України було подано до Верховної Ради проєкт закону про внесення змін до Конституції щодо децентралізації. Ним передбачалось внесення змін до статей 132 та 133, якими визначаються принципи адміністративно-територіального устрою, а саме засади єдності та цілісності державної території, децентралізації влади, повсюдності та спроможності місцевого самоврядування, сталого розвитку адміністративно-територіальних одиниць з урахуванням історичних, економічних, екологічних, географічних і демографічних особливостей, етнічних і культурних традицій [3].

Також законопроєкт містив норми щодо введення інституту префектів замість існуючих МДА. Аналіз вказаного акту вказує на те, що у «представників центру» забирають повноваження, делеговані відповідною місцевою радою, а відтак виконання обласних і районних бюджетів уже не є їхньою компетенцією.

Головна мета цього інституту – створення ефективного нагляду за конституційністю та законністю рішень органів місцевого самоврядування та представництво центру на місцях.

Серед експертних кіл у 2015 цей законопроєкт піддався критиці, оскільки ним не було чітко сформовано повноваження префекта, а відтак його могли тлумачити широко, що, по суті, означало б повернення «загального нагляду» від структури, яка знаходиться у президентській вертикалі. Звідси випливає і наступний недолік, що введення префектів не усуває проблеми подвійної підпорядкованості голів МДА, а наявність контрольно-наглядових повноважень лише може посилювати вертикаль глави держави.

З іншої сторони, введення префектів дозволяє більш чітко розмежувати повноваження виконавчої влади та місцевого самоврядування на рівні району та області, оскільки вже не передбачається процедури делегування, а виконання бюджетів буде повноваженням виконавчих органів відповідних рад, що позитивно впливатиме на розвиток місцевого самоврядування загалом. Однак, у 2015 році через напружену політичну ситуацію Верховна Рада, незважаючи на позитивний висновок КСУ, не продовжила розгляд змін до Конституції.

Наступні кроки щодо реформи територіальної організації влади були прийняті у 2019-2020 роках у зв'язку із проведенням чергових місцевих виборів.

У 2019 в Міністерстві регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України розробили методику, за якою має відбутися укрупнення районів, відповідно до якої вже через рік урядом було сформовано нову «карту районування» території держави, яка була затверджена постановою Верховної Ради, як цього і вимагає Конституція України [4].

Проте існує позиція, що фактична реформа адмініструю відбулася набагато раніше, аніж у 2020 році. Аргументом є те, що починаючи з 2014 року центральні органи виконавчої влади почали проводити «укрупнення» своїх територіальних структур і розширювати діяльність одного відділу на декілька районів.

Однозначно, що продовження реформи децентралізації передбачає і оновлення місцевих державних адміністрацій. З цією метою 29 жовтня 2020 року було зареєстровано законопроект про «Про внесення змін до Закону України "Про місцеві державні адміністрації" та деяких інших законодавчих актів України щодо реформування територіальної організації виконавчої влади в Україні», який на початку березня 2021 року був проголосований в першому читанні.

Проектом пропонується створити правові передумови та основи для функціонування місцевих державних адміністрацій префектурного типу до внесення відповідних змін до Конституції України (щодо децентралізації влади). Основною новелою цього акту є утворення в межах кожної МДА структурних підрозділів за трьома напрямками: координація територіальних органів (підрозділів) центральних органів виконавчої влади, забезпечення законності в діяльності органів та посадових осіб місцевого самоврядування та виконання окремих повноважень органів місцевого самоврядування [5]. Також змінено підхід до процедури призначення голів МДА, оскільки призначення очільників районних МДА відбувається за конкурним принципом, вводиться ротація кадрів кожних три роки, а також формується кадровий резерв.

Проте, варто додати, що нова редакція Закон України «Про місцеві державні адміністрації» не вирішує проблеми сильної президентської вертикалі в системі виконавчої влади, хоча частково і послаблює її на рівні районних державних адміністрацій.

Загалом, можна стверджувати, що частково реформа територіальної організації виконавчої влади в Україні відбулася. Протягом 7 років було

реорганізовано територіальні структури ЦОВВ, прийнято новий адміністративний поділ, який повинен забезпечити більш ефективну діяльність публічної адміністрації на місцях. Проте «затягування» із реформою МДА не дозволяє чітко встановити місце органів виконавчої влади на рівні району та області, розмежувати повноваження із органами місцевого самоврядування, а тому і оцінити наслідки реформи сьогодні доволі складно.

Література:

1. Кеба Є.Г. Стан наукових досліджень та законодавства України щодо територіальної організації влади як об'єкта адміністративно-правового забезпечення. Часопис Київського університету права. 2018. № 3. С. 121–124
2. Розпорядження Кабінету Міністрів України "Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні" від 1 квітня 2014 р. № 333-р [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text>.
3. Постанова Верховної Ради України "Про попереднє схвалення законопроекту про внесення змін до Конституції України щодо децентралізації влади" від 31.08.2015 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/656-19#n8>.
4. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ щодо критеріїв формування адміністративно-територіальних одиниць субрегіонального (районного) рівня [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/439/Method.recom_.rayon_.pdf.
5. Проект Закону про внесення змін до Закону України "Про місцеві державні адміністрації" та деяких інших законодавчих актів України щодо реформування територіальної організації виконавчої влади в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70293.

Науковий керівник: Янюк Наталя Володимирівна, кандидат юридичних наук, доцент, Львівський національний університет ім. І. Франка

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ПРОЦЕСУ СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ ВИЗНАННЯ ДЕРЖАВ НА МІЖНАРОДНІЙ СВІТОВІЙ АРЕНІ

Пальченко Алла Анатоліївна

старший викладач, Одеський національний морський університет

Іваніщенко Оксана Володимирівна

студентка 4 курсу ННМГІ (Право-081), Одеський національний морський університет

Як в процесі заснування Організації об'єднаних націй, так і після виникла потреба виокремлення інституту визнання держав шляхом кодифікації [1]. У 1949 р. Комісією міжнародного права було включено до списку тем, відібраних для першочергової кодифікації, питання про визнання держав і урядів [3].

До вирішення проблеми визнання Комісія міжнародного права приходила знову у той момент, коли виникла потреба у розробці двох конвенцій: Конвенції про правонаступництво держав та Конвенції про розгляд питань відповідальності держав [2]. На теперішній час, а саме станом на 2021 рік інститут визнання держав у міжнародному праві дотепер не кодифікований, а регулюється звичаєвим правом міжнародного регулювання, визнаними міжнародними нормами принципами, а також багатьма двосторонніми та багатосторонніми міжнародними угодами, декретами міжнародних організацій та окремими дипломатичними та консульськими документами окремих держав, що мають доктринний характер.

У 1971 року Генеральним секретарем Організації об'єднання націй у документі «Огляд міжнародного права» висвітлив необхідність у кодифікації даного проблемного питання як інституту визнання держав на міжнародній арені та розробив програму робіт Комісії міжнародного права, основним завданням якого було визначення місця інституту визнання держав та урядів. До основних моментів даного питання до програми Огляду були віднесені наступні: наслідки визнання держав та урядів в юридичному аспекті, проблема правонаступництва держав, дипломатичні правовідносини з державоподібним суб'єктом міжнародного права, допустимі кордони умовного визнання, зворотна дія

визнання держави, наслідки визнання суб'єкта міжнародного права де-юре та де-факто, політично-правові наслідки невизнання [4].

В рамках дослідження інституту визнання держав та урядів Комісією з міжнародного права було проаналізовано статтю Декларації щодо прав та обов'язків держав: «Кожна держава має право на існування, визнане іншими країнами». Крім цього було досліджено норми міжнародних договорів, посольських, дипломатичних та консульських угод, що порушують дане питання визнання держав суб'єктами міжнародного права [6].

В рамках дослідження Комісією було проаналізовано норми Віденської конвенції про представництво держав та їх відносини з міжнародними організаціями універсального характеру 1975 р., а саме ст. 82, яка наголошує про невизнання держав чи урядів, або відсутність дипломатичних чи консульських зносин. Деякі питання щодо визнання також розкриваються у проектах двох конвенцій про правонаступництво держав [5].

За рішенням Європейської Ради (Маастрихт, 9-11 грудня 1991 р.) 16 грудня 1991 р. у Брюсселі відбулося засідання Ради ЄС на рівні міністрів закордонних справ, виходячи з досвіду сучасних динамічних міжнародних правовідносин, було визначено критерії офіційного визнання держав та урядів у міжнародному праві [10]. Результатом даного засідання стало рішення, про прихильність принципам Гельсінського заключного акта і Паризької хартії, в контексті принципу самовизначення, було висловлено готовність визнання нових держав. До вищезазначених критеріїв інституту офіційного визнання було віднесено наступні особливості:

1. Обов'язкове дотримання суб'єктами міжнародного права, в тому числі і держав, які вимагають визнання, положень Статуту Організації об'єднаних націй.

2. Визнання та добровільне виконання прав та обов'язків, які були прийняті відповідно до Гельсінського заключного акту та Паризької хартії, в частині демократії, суверенітету, прав людини та верховенства права.

3. Юридичне закріплення гарантій прав національних та етнічних груп, меншин відповідно до зобов'язань, прийнятих у рамках Наради з безпеки і співробітництва в Європі .

4. Толерантна поведінка та взаємоповага до непорушності всіх кордонів, які можуть бути змінені виключно мировою угодою сторін з обов'язковою їх взаємною згодою.

5. Вжиття заходів щодо нерозповсюдження ядерної зброї, роззброєння та стабільності держав-суб'єктів міжнародного права.

6. Вирішення питань щодо правонаступництва та інших спорів між державами шляхом узгодження на міжнародно-правовій арені.

Крім того, відповідно до міжнародно-правової доктрини країн ЄС, держави, які утворюються шляхом агресії є невизнаними на міжнародній арені, оскільки дане твердження прямо суперечить основним принципам заборони застосування сили [3].

Однак, усе частіше можна помітити тенденцію відходу від позицій пред'явлення народам не постколоніальної країни прав на самовизначення шляхом відокремлення від держави та утворення нової держави [9].

Принцип самовизначення народу та право держави на визнання на міжнародній арені не може бути шляхом узаконення самопроголошення держави, розкол держави з боку народів та національних меншин, що її населяють.

Норми міжнародного права визначає підстави визнання території спірною та наявність територіального спору у разі відсутності тривалого контролю над територією та народом, що населяє державу [7].

Отже, проаналізувавши вище написане можна зробити висновок, що країни Європи можуть йти проти норм міжнародного права та уподібнювати до законної ситуацію визнання держав або її частини шляхом перевороту задля непорушності принципу суверенності та цілісності іншої держави та її території.

Подібних висновків доходить і Резолюція Ради Безпеки Організації об'єднаних націй 1244, яка конкретизує та загострює увагу на територіальній цілісності держави та мирного вирішення питання визнання держави або частини держави [8]. Саме з цієї причини у міжнародному праві існують винятки в процесі визнання держав, її частини чи урядів на міжнародній правовій арені. Однак, не можна і облишити увагою навмисне порушення норми інституту визнання держав у міжнародному праві, що може мати прецедентну практику серед інших країн чи територій у світі.

Станом на теперішній час серед невизнаних або частково визнаних держав та утворень на міжнародній арені, які не мають міжнародного визнання, однак є суверенними державами або субнаціональними регіонами є Китайська Республіка, яка контролює Тайвань та менші острови з часу поразки у громадянській війні в Китаї у 1949 р, однак зараз офіційно визнана 24 країнами та Ватиканом [9].

Також до числа частково визнаних держав належить Турецька Республіка Північного Кіпру, територія якого охоплює північну половину острова Кіпр після окупації турецькими військами у 1974 р., та яка проголосила незалежність у 1983 р., однак була визнана лише Туреччиною. У 2004 р. її територія була юридично прийнята до ЄС як частина Республіки Кіпр, хоча фактично вона залишається за межами ЄС [8].

Серед невизнаних держав на міжнародній арені досі знаходяться такі території, як:

Абхазія - самопроголошена незалежна країна, не визнана жодною державою світу.

Сомаліленд – у травні 1991 р. північні клани проголосили незалежну Республіку Сомаліленд, яка зараз включає в себе 5 з 18 адміністративних регіонів Сомалі.

Південна Осетія- не визнана жодною країною світу.

Нагірний Карабах - самопроголошена та більш-менш функціонуюча держава (до осені 2020 року), не визнана жодною країною світу, в тому числі і Вірменією.

Вазірістан - не визнана жодною країною світу.

Таміл Ілам (Шрі-Ланка) - не визнана жодною країною світу.

До частково визнаних та частково невизнаних держав у міжнародному праві належать:

Західна Сахара, частину якої контролює Арабська Демократична Республіка Сахраві, яка була проголошена у 1976 р. Фронтом Полісаріо, визнана 48 країнами світу та є повноправним членом Африканського Союзу.

Палестинська держава - визнана низкою арабських та мусульманських країн.

Ізраїль – не визнаний більшістю арабських та мусульманських держав, хоча визнаний Єгиптом, Йорданією, Туреччиною та іншими.

Загалом підтримує стосунки з 161 державою і є членом ООН та багатьох інших міжнародних організацій.

Святий Престол - офіційно визнаний 174 країнами. КНР не визнає Святий Престол через його підтримку Китайської Республіки.

Отже, проаналізувавши вище написане, можна зробити висновок, що найшвидша кодифікація інституту визнання держав та урядів у міжнародному праві стане поштовхом до уніфікації даного процесу, а також вирішить питання з частково визнаними та частково невизнаними державами, територіями та урядами

Література:

1. Савчук К. Еволюція інституту міжнародно-правового визнання держав в сучасних умовах / К. Савчук // Юридичний журнал – 2009. – № 1. – С. 50–58.
2. Мережко О. Проблеми теорії міжнародного публічного та приватного права / О. Мережко. – К. : Юстиніан, 2010. – 319 с. 6.
3. Комісія міжнародного права. Шестий доклад об односторонніх актах держав [Електронний ресурс], 2003. – Режим доступу : <http://daccess-ddsny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N03/355/76/PDF/N0335576.pdf?OpenElement>
4. Міжнародне право. Основи теорії : [підруч.] / за ред. В. Г. Буткевича. – К. : Либідь, 2002. – 608 с.
5. Lauterpacht H. De facto recognition, withdrawal of recognition, and conditional recognition / H. Lauterpacht // British Yearbook of International Law. – 1945. – № 22. – P. 164–190.
6. Cassesse A. International law. Second edition. / A. Cassesse. – Oxford University Press, 2005. – 558 p.
7. Convention on rights and duties of states. Montevideo, Uruguay, December 3–26, 1933 // Supplement to the American Journal of International Law. Official documents. –1937. – Vol. 31. – P. 58–63.
8. Гердеген М. Міжнародне право / М. Гердеген ; пер. з нім. Р. Корнута. – К. : К.І.С., 2011. – 516 с.

9. Дмитрієв А. Інститут визнання в міжнародному праві: сторінка історії /А. Дмитрієв // Часопис Київського університету права. – 2002. – № 3. – С. 71–76
10. Prawo w stosunkach międzynarodowych. Wybor dokumentow. Opracowanie S. Bielen. / S. Bielen. – Warszawa, 2004. – 640 s.

**Цивільне та сімейне право. Цивільне процесуальне право.
Комерційне право. Житлове право. Зобов'язальне право. Міжнародне
приватне право. Трудове право та право соціального забезпечення**

ЕЛЕКТРОННИЙ ЗАПОВІТ В СУЧАСНОМУ СПАДКОВОМУ ПРАВІ: НОВЕЛИ ЗАКОНОДАВСТВА КРАЇН ЗАГАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ПРАВА

Кернична Софія Ярославівна

*докторантка, кафедра міжнародного приватного права, факультет
права та адміністрації, Ягеллонський університет*

Стрімкий розвиток інформаційних технологій зумовлює їх проникнення у всі сфери життя людини. Постійний розвиток і вдосконалення гаджетів та інноваційних технологій впливає на формування суспільства. Сучасна людина все більше часу проводить у «віртуальній реальності», не уявляючи свого життя без соціальних мереж, форумів, медіа-платформ, інтернет-порталів, інтернет-магазинів тощо. Ми є очевидцями становлення «Homo virtualis». Інноваційні зміни впливають не лише на людину, а й на правовідносини та формування правових норм. Так, якщо спочатку інтернет служив в основному засобом комунікації (емейл, чат, скайп), то згодом для укладання договорів офлайн, а потім і онлайн. З формуванням інформаційного суспільства відбувається впровадження практично в усі сфери життєдіяльності електронних документів. Разом з ним появилось поняття кваліфікованого електронного підпису, який за своєю юридичною значущістю був прирівняний до особистого власноручного підпису. Виникає питання, чи може подібна інновація проникнути в таку найбільш архаїчну галузь, як спадкове право. Відповідь нам готують законодавці окремих країн загальної системи права, йдучи «в ногу з часом».

Потреба врегулювання правової долі майна, що залишилось після смерті його власника, є такою ж старою, як приватна власність. На певному етапі розвитку права з'явилася, а швидше за все просто була оцінена такою, що заслуговує на правову охорону, потреба фізичної особи впливати на те, кому після її смерті припаде належне їй майно. Таким

чином, на думку А. Мончинського, воля індивіда була визнана правом як фактор, формуючий правову ситуацію, що виникала у зв'язку зі смертю особи. Це може здійснюватись різними способами. Одним таким способом є складення власником майна правочину, правові наслідки якого настануть лише після смерті власника. Теоретично це може бути або двосторонній правочин – договір – або односторонній правочин. Віковий досвід показав особливу значущість в цій сфері власне одностороннього правочину – заповіту [1, с. 53].

Заповіту як односторонньому правочину характерна наявність особливих вимог щодо його дійсності. В першу чергу такі вимоги стосуються форми заповіту як способу вираження останньої волі спадкодавця. Заповіт є правочинном з високим рівнем «формалізованості», оскільки він повинен бути складений в передбаченій правом формі з дотриманням всіх зазначених в законодавстві вимог, а недотримання цих вимог тягне за собою визнання заповіту недійсним.

В системі загального права виділяють звичайні і спеціальні форми заповіту (наприклад, усний, військовий). Звичайною формою заповіту спадкодавець може скористатися за будь-яких обставин, натомість спеціальною формою заповіту – лише в певних обставинах або за умов приналежності до певного визначеного кола суб'єктів. Характерними рисами англійського спадкового права, від якого походить правове регулювання спадкування інших країн загальної системи права, є невеликий перелік звичайних форм заповіту. Англійському праву на відміну від країн романо-германської системи права невідомі такі форми заповіту, як нотаріальний та голографічний (власноручний). Найпоширенішою серед звичайних форм є форма «формального заповіту» (англ. „formal will“), передбачена законодавствами усіх країн загальної системи права [2, с. 69].

Відповідно до секції 9 англійського Закону про Заповіти (“Wills Act”) з 1837 року [3] заповіт повинен бути складений у письмовій формі і підписаний спадкодавцем. За спадкодавця може підписатися інша особа, проте виключно на його прохання і в його присутності. Підпис повинен бути поставлений в кінці заповіту в одночасній присутності щонайменше двох свідків. Якщо заповіт підписаний за відсутності свідків, дозволяється підтвердження спадкодавцем в присутності свідків вірогідності свого підпису, попередньо поставленого за їх відсутності. Свідки повинні

виконати свою функцію і підписати заповіт в присутності спадкодавця [4, с. 41 - 43].

Закон про Заповіти (“Wills Act”) з 1837 року залишається і надалі чинним в системі загального права, хоч підлягав новелізації. В другому півріччі 2013 року у Великобританії було створено Правову Комісію [5], яка провела громадські консультації щодо змісту своєї 12 -ї Програми правової реформи, що розпочалася з літа 2014 року. В опублікованому у 2017 році консультаційному документі під назвою «Складання заповіту» Правова комісія внесла багато пропозицій щодо модернізації спадкового права, зокрема, щодо розвитку цієї галузі права, щоб можна було скласти дійсний заповіт в електронному вигляді. Це зробить увесь процес цифровим та запровадить «електронні заповіти», а відповідно відкриє спадкодавцям більш зручний метод складання заповіту, дозволивши повністю весь процес, починаючи від надання вказівок до отримання та підписання заповіту, здійснювати дистанційно [6]. Слушно зазначається, що для запровадження «електронних заповітів», необхідно насамперед прийняти законодавство про визнання електронних підписів дійсним способом підписання заповіту. У Великобританії електронні підписи застосовуються в багатьох інших сферах і визнаються з моменту прийняття у 2000 році Закону про електронні комунікації („Electronic Communications Act”) [7], з врахуванням новелізації, що відбулася з прийняттям у 2016 році Положення про електронні ідентифікаційні та довірчі служби для електронних транзакцій („The Electronic Identification and Trust Services for Electronic Transactions Regulations”) [8] (eIDAS). Проте це в основному стосується розпізнавання електронних підписів щодо комерційних операцій. Заповіти не є договорами, і зрозуміло, що ці правила до них не застосовуються. З вищенаведеного випливає, що підписи під заповітами відповідають вищим стандартам і існують різні методи оформлення електронного підпису, тому визначення того, який із них є достатньо безпечним для підписання заповіту, є викликом сам по собі. В англійській літературі слушно звертається увага на те, що з точки зору безпеки, електронний підпис повинен бути більш, ніж просто «надрукованим» ім'ям спадкодавця, що може бути легко сфальсифікованим, оскільки будь-яке ім'я, введене в електронному вигляді, виглядає однаково, незалежно від того, хто його вводить. Подібні проблеми стосуються цифрових зображень письмових підписів. На думку

Британської Правової комісії, потрібні більш складні методи, наприклад, біометрія або підписи на основі шифрування, які можна надійніше пов'язати зі спадкодавцем [6]. З огляду на вагомість підпису спадкодавця на заповіті, що є його розпорядженням на випадок смерті, електронний підпис повинен бути принаймні настільки ж безпечним і захищеним, як і власноручні підписи.

Станом на сьогодні Британська Правова комісія продовжує працювати над удосконаленням спадкового права, приведенням його у відповідність до потреб сучасності та можливістю запровадження «електронних заповітів». З певністю можна сказати, що така новелізація – це революція у сфері спадкового права, яке все ще залишається сукупністю традиційних положень, заснованих на конструкціях з часів римського права.

Література:

1. Mączyński A. Dziedziczenie testamentowe w prawie prywatnym międzynarodowym. – Kraków: Nakładem Uniwersytetu Jagiellońskiego, 1976. – 134 s.
2. Kucia B. Forma testament w systemach common law. – Warszawa: Wydawnictwo C.H.BECK, 2016. – 230 p.
3. Wills Act 1837. – Available at: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/Will4and1Vict/7/26/contents>
4. Kerridge, Roger: The law of succession / by Roger Kerridge. – 12. ed.. – London: Sweet & Maxwell, 2009. – 668 p.
5. Law Commission. – Available at: <https://www.lawcom.gov.uk/project/wills/>
6. Smith S. What technology could mean for the future of Wills. – Available at: <https://www.willwriters.com/blog/future-of-wills/>
7. Electronic Communications Act 2000. – Available at: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/7>
8. The Electronic Identification and Trust Services for Electronic Transactions Regulations 2016. – Available at: https://www.legislation.gov.uk/uksi/2016/696/pdfs/uksi_20160696_en.pdf

ВИДИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ РОБОТОДАВЦЯ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ПРАЦЮ

Клець Тетяна Сергіївна

*аспірант кафедри цивільно-правових дисциплін, юридичного факультету
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

Штрафна відповідальність роботодавців за порушення законодавства про працю є особливим видом крос інституційної відповідальності, тобто таким видом відповідальності, який стягується з роботодавця за порушення законодавства про працю але з урахуванням змісту методів правового регулювання притаманних кримінальному, адміністративному праву, а також цивільному праву в частині відшкодування шкоди та застосування штрафних заходів. Тому з метою розкриття сутності, змісту, особливостей та ефективності практичної реалізації інституту штрафної відповідальності роботодавців за вказані правопорушення доцільно спочатку провести аналіз та визначити видове різноманіття відповідальності роботодавців за порушення законодавства про працю.

Загалом трудовозна відповідальність демонструє ступінь морально-правового та етико-соціального ставлення роботодавців до взятих на себе обов'язки щодо організації використання найманої праці. Тобто роботодавець набуваючи відповідної правосуб'єктності робить це свідомо, за власною волею, а отже розуміє ту ступінь та той обсяг відповідальності, який він набуває в якості практичного виміру деліктоздатності. Тому ми зазначаємо, що відповідальність роботодавця – це категорія, яка поєднує в собі моральний, етичний, соціально-економічний та правовий аспект, а тому вона повинна реалізовуватися державою в такий спосіб, який максимізує корисний ефект від її запровадження та від реального притягнення особи роботодавця до неї.

В цьому контексті саме штрафна відповідальність видається найбільш доцільною, оскільки вона передбачає матеріальний відносин, тобто практичну компенсацію роботодавцем завданої шкоди не лише працівникам, суб'єктам трудових відносин, але й стабільності та непорушності системи правопорядку.

На теоретичному рівні штрафні санкції, які держава застосовує до роботодавців виражають в собі вид юридичної відповідальності,

виражений в формі майнової, оскільки екстраполюючи результати правопорушення роботодавця, за яке він притягається до цього виду відповідальності, то можна побачити, що його діями все ж таки завдається шкода працівникам та/або трудовому колективу. Аналізуючи положення КЗпП ми можемо побачити, які види відповідальності застосовуються до роботодавця за порушення законодавства про працю (табл. 1.1).

Таблиця 1.1.

Аналіз видів відповідальності роботодавця за порушення законодавства про працю відповідно до положень КЗпП та галузевого трудового законодавства [1]

Зміст порушення законодавств про працю	Вид відповідальності	Санкція
відповідальність за неналежне виконання колективного договору	Штраф	штраф до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (далі – НМДГ)
ненадання інформації, необхідної для колективних переговорів і здійснення контролю	Штраф	штраф до п'яти НМДГ
затримка розрахунку при звільненні	середній заробіток особи	середній заробіток за весь час затримки по день фактичного розрахунку
фактичний допуск працівника до роботи без оформлення трудового договору (контракту), оформлення працівника на неповний робочий час у разі фактичного виконання роботи повний	Штраф	10-кратний розмір мінімальної заробітної плати (далі – МЗП), за кожного працівника, стосовно якого скоєно порушення; 30-кратний розмір за скоєння протягом року

робочий час, установлений на підприємстві, та виплати заробітної плати (винагороди) без нарахування та сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та податків		повторного правопорушення
порушення встановлених строків виплати заробітної плати працівникам, інших виплат, передбачених законодавством про працю, більш як за один місяць, виплата їх не в повному обсязі	Штраф	трикратний розмір МЗП, встановленої законом на момент виявлення порушення
недотримання мінімальних державних гарантій в оплаті праці	Штраф	двократний розмір МЗП **, за кожного працівника, стосовно якого скоєно порушення
недотримання встановлених законом гарантій та пільг працівникам, які залучаються до виконання військових обов'язків	Штраф	чотирикратний розмір МЗП**, за кожного працівника, стосовно якого скоєно порушення
недопущення до проведення перевірки з питань додержання	Штраф	до юридичних осіб та ФОП, які є платниками єдиного податку першої - третьої груп трикратний розмір МЗП **; 16-кратний розмір

законодавства про працю, створення перешкод у її проведенні		МЗП** (при перевірці виявлених порушень).
порушення інших вимог законодавства про працю	Штраф	розмір мінімальної заробітної плати за кожне таке порушення; двократний розмір МЗП (за скоєння повторно протягом року)

Аналіз положень КЗпП продемонстрував, що основними видами відповідальності передбаченими в кодексі є штрафи, попередження та стягнення середнього заробітку. Що ж стосується попередження, то воно застосовується скоріше не як міра відповідальності, а як превентивний засіб спрямований на недопущення настання таких умов, за яких передбачена відповідальність [1].

Наступним видом відповідальності є адміністративна відповідальність роботодавця. Під адміністративною відповідальністю розуміють різновид юридичної відповідальності у вигляді специфічної форми реагування держави на адміністративне правопорушення, що полягає у застосуванні уповноваженими органами та посадовими особами адміністративного стягнення, передбаченого Кодексом України про адміністративні правопорушення (далі - КУпАП) та іншими законами України [3, с. 443]. Це визначення демонструє, що адміністративна відповідальність роботодавця завжди має характер державного примусу, оскільки застосовується державою за порушення правового режиму реалізації трудових відносин.

Аналіз положень КУпАП в сфері адміністративної відповідальності роботодавця за порушення законодавства про працю демонструє неефективність такого виду відповідальності, її абстракцію та рудиментарність як елементу системи державно-правового захисту тієї системи гарантій, що встановлюється законодавством щодо захисту трудових прав громадян.

Наступним кроком в процесі пізнання видового різноманітті відповідальності роботодавців за порушення законодавства про працю є

аналіз кримінальної відповідальності. Кримінальний кодекс України (далі – КК України) містить декілька складів злочинів: незаконне звільнення працівника з роботи з особистих мотивів чи у зв'язку з повідомленням ним як викривачем про вчинення іншою особою корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції» інше грубе порушення законодавства про працю; грубе порушення угоди про працю службовою особою підприємства, установи, організації незалежно від форми власності, шляхом обману чи зловживання довірою або примусом до виконання роботи, не обумовленої угодою; безпідставна не виплата заробітної плати, стипендії, пенсії чи іншої установленої законом виплати громадянам більш як за один місяць, вчинена умисно, які демонструють підвищений інтерес законодавця до питання дотримання законодавцем встановлений державою правовий порядок реалізації трудових відносин та дотримання визначених законодавчо і охоронюваних державою трудових прав і свобод людини і громадянина.

Аналізуючи наведені вище склади злочинів та санкції за їх скоєння доцільно задатися питанням стосовно того, що саме слід вважати «грубим порушенням законодавства про працю» та «грубе порушення угоди про працю».

Враховуючи викладене вище ми приходимо до загальнотеоретичного розуміння того, що основним видом покарання роботодавця за порушення ним законодавства про працю виступає штраф, так само штрафні санкції виступають основним видом санкцій і в адміністративно-правовій, і в матеріальній відповідальності. А це дає нам всі підстави стверджувати про доцільність виокремлення в окремий вид трудової відповідальності роботодавця штрафної відповідальності за порушення законодавства про працю. Цей висновок дасть можливість опрацювати теоретичне наповнення даної категорії, визначить особливості її застосування та сприятиме впорядкуванню норм чинного законодавства, зокрема КУпАП та КК України щодо розмірів санкцій у формі штрафу. Крім того, це дозволить сформувати більш ефективний механізм притягнення роботодавця до штрафної відповідальності за порушення законодавства про працю.

Список використаної літератури:

1. Закон України «Про колективні договори і угоди» від 01.07.1993 № 3356-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3356-12#n154> (дата звернення: 13.09.2021).
2. Кодекс законів про працю України: Кодекс України від 10.12.1971 № 322-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення: 13.09.2021).
3. Остапенко Л.О. Щодо юридичної відповідальності за порушення гарантій та компенсацій суб'єктів трудових відносин в Україні. *Вісник НУ «Львівська політехніка»: Серія «Право»*. 2016. Вип. 1. С. 441-445

ОСНОВНІ ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ АПЕЛЯЦІЙНОГО ПРОВАДЖЕННЯ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ПІСЛЯ НАБУТТЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

Туз Сергій Миколайович

студент 2 курсу магістратури, інститут права, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ

Реформування судової системи з моменту здобуття незалежності України, яке має чітко визначений акцент на цивільних процесуальних аспектах в цілому та апеляційному провадженні, зокрема, вбачається за можливе розділити на певні етапи. Охарактеризуємо кожен з етапів.

I етап (1991-1997 рр.) – початковий. Одна з ключових реформаторських змін після проголошення незалежності України, прийняття «Концепції судово-правової реформи в Україні» від 28 квітня 1992 року [1].

II етап (2001-2004 рр.). Даний період відмічається введенням апеляційних судів за системою судів загальної юрисдикції та зміною виду апеляції. Приймається довгоочікуваний Цивільний процесуальний кодекс України (ЦПК України) від 18 березня 2004 року [2].

III етап (2005-2015 рр.). Даний період відмічається адаптацією апеляційного провадження до міжнародних стандартів судочинства.

IV етап (2016 р. – по теперішній час). Даний період відмічається удосконаленням апеляційного провадження в умовах здійснюваної

судової реформи та триваючих євроінтеграційних процесів. Бажання приблизити вітчизняне законодавство до європейських стандартів обумовило необхідність посилити відповідальність судової влади перед суспільством та утвердити її незалежність.

Пройшовши усі віхи реформації, законодавцем прийнято рішення удосконалити та привести до єдиної (комплексної) форми процесуальне законодавство, у зв'язку з чим, по ініціативі президента України подається та приймається Закон України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства та інших законодавчих актів» від 3 жовтня 2017 року [3], згідно з яким ЦПК України отримує нову редакцію, чинну по сьогоднішній день.

Насамкінець відзначимо, що додержання таких демократичних засад щодо здійснення правосуддя як верховенство права, право на судовий захист, а також право апеляційного перегляду справи мають позитивно впливати на дієвість цивільного судочинства. Отже, апеляційний перегляд справи – це один із способів виправлення помилок, які допускають під час ухвалення судових рішень судді першої інстанції, а також гарантія законного, обґрунтованого та справедливого розгляду цивільної справи.

Література:

1. Про Концепцію судово-правової реформи в Україні: Постанова Верховної Ради України від 28 квітня 1992 року № 2296-XII // Офіційна інтернет-сторінка Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2296-12#Text> (дата звернення: 06.09.2021).
2. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18 березня 2004 року № 1618-IV (останні зміни: 05.08.2021) // Офіційна інтернет-сторінка Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 06.09.2021).
3. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства та інших законодавчих актів: Закон України від 3 жовтня 2017 року № 2147-VIII // Офіційна інтернет-сторінка Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2147%D0%B0-19#Text> (дата звернення: 06.09.2021).

**Кримінальне право. Кримінальне процесуальне право.
Криміналістика. Криминологія. Кримінально-виконавче право.
Медичне право. Судові та правоохоронні органи. Адвокатура**

**ПРОТИДІЯ РОЗСЛІДУВАННЮ КРИМІНАЛЬНОГО
ПРАВОПОРУШЕННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ МОЖЛИВОСТЕЙ
ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ**

Пекар Ростислав Нар'янович

*здобувач кафедри права, Приватний вищий навчальний заклад
«Університет сучасних знань»*

1. Взаємодію слідчого із засобами масової інформації можна визначити як засновану на законодавчих актах та відомчих нормативних документах узгоджену й скоординовану та плановану діяльність працівників слідчих підрозділів та представників засобів масової інформації, що ґрунтується на властивих їй принципах, за умови адміністративної незалежності, котра здійснюється з метою успішного виявлення, розкриття та запобігання кримінальним правопорушенням.

Основними напрямками взаємодії слідчих із засобами масової інформації можна визначити такі: виявлення ознак кримінальних правопорушень, за якими органами розслідування мають бути розпочаті кримінальні провадження; встановлення відомостей про осіб, причетних до вчинення кримінального правопорушення, свідків, потерпілих, а також слідів і інших даних, що мають значення для розкриття такого правопорушення; вирішення тактичних завдань розслідування; профілактика кримінальних правопорушень та правове виховання громадян [1, с. 63; 2, с. 208].

Організацію роботи слідчого з використання засобів масової інформації в розкритті, розслідуванні й попередженні кримінальних правопорушень можна розділити на декілька етапів: 1) вибір певного виду та форми засобу масової інформації; 2) підготовка слідчим матеріалів, звернень до населення щодо надання допомоги в розкритті кримінальних правопорушень; 3) забезпечення прийому зворотної інформації через засоби масової інформації; 4) перевірка отриманої інформації; 5) оцінка слідчим результатів використання засобів масової інформації.

Потреба у використанні засобів масової інформації слідчим визначається таким: недостатністю або наявністю мінімальної інформації щодо події кримінального правопорушення, осіб, причетних до його вчинення, потерпілих, очевидців тощо; неможливістю отримання інформації в короткий термін іншими способами; слідчою ситуацією, що склалася на певний час розслідування правопорушення; потребою комплексного використання сил і можливостей слідчого з метою підвищення ефективності його діяльності [3, с. 53].

2. Протидію розслідуванню кримінального правопорушення з використанням можливостей засобів масової інформації слід вважати окремим способом протидії розслідуванню. Основними заходами з попередження і подолання протидії розслідуванню кримінальних правопорушень з боку засобів масової інформації слід вважати такі: повідомлення у засобах масової інформації вірогідної інформації населенню щодо обставин початку і розслідування кримінальних справ шляхом організації і проведення для журналістів прес-конференцій, брифінгів, круглих столів; розповсюдження серед редакцій засобів масової інформації прес-релізів з вірогідною і такою, що може бути оприлюднена без шкоди для справи інформацією щодо ходу розслідування або результатів розслідування резонансних проваджень; доручення слідчими працівникам оперативних підрозділів здійснювати оперативно-розшукові заходи з метою встановлення джерел отримання інформації журналістами щодо обставин розслідування кримінального правопорушення; застосування відповідних заходів кримінального, адміністративного або дисциплінарного впливу до осіб з редакцій засобів масової інформації, чия провина у протидії розслідуванню кримінального правопорушення доведена у встановленому порядку [4, с. 500-501].

3. Відомості стосовно ходу розслідування кримінального правопорушення, слідчий має надавати журналістам або кореспондентам лише за письмового дозволу на оприлюднення конкретного матеріалу. Такий порядок надання дозволу на публікацію матеріалів, у разі виникнення пов'язаних із цим конфліктів щодо розголошення відомостей досудового слідства або дізнання без дозволу, так і розголошення органом розслідування даних, що ганьблять людину, принижують її честь і гідність дасть змогу об'єктивно оцінити ситуацію і прийняти правильне рішення стосовно конкретної особи, що оприлюднила досудову інформацію.

Література:

1. Крылов А. В. Взаимодействие следователя прокуратуры со средствами массовой информации при расследовании тяжких и особо тяжких преступлений. *Российский следователь*. 2005. № 5. С. 60-63.
2. Сокиран М. Ф. Передумови теорії взаємодії суб'єктів криміналістичної діяльності. *Вісник Академії адвокатури України*. Число 2 (21). 2011. С. 204-209.
3. Зорин Р. Г., Клименко А. Г. Принципы и формы взаимодействия следователя со средствами массовой информации при расследовании уголовных дел. *Евразийская адвокатура*. 2014. № 4 (11). С. 51-56.
4. Бурданова В. С. Взаимодействие правоохранительных органов со средствами массовой информации и привлечение общественности к раскрытию, расследованию и предупреждению преступлений. *Курс криминалистики*: В 3 т. / под ред. О. Н. Коршуновой, А. А. Степанова. Санкт-Петербург: Изд-во «Юридический центр Пресс», 2004. Т. I: Общетеоретические вопросы. Криминалистическая техника. Криминалистическая тактика. С. 500-506.

ПИТАННЯ ТАКТИКО-КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ СЛІДЧОГО ІЗ ЗАСОБАМИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Пекар Ростислав Нар'янович

здобувач кафедри права, Приватний вищий навчальний заклад

«Університет сучасних знань»

1. Під тактико-криміналістичним забезпеченням взаємодії слідчого слід розуміти складну організаційно-функціональну систему, спрямовану на формування і підтримання на належному рівні, що відповідає потребам практики, постійну готовність слідчого до систематичного використання в практичній діяльності тактичного арсеналу засобів протидії злочинності з метою реалізації цієї готовності в кожному конкретному випадку для виконання тактичних завдань, що потребують залучення допоміжних сил та засобів з урахуванням конкретної слідчої ситуації, котра зумовлює тактичну доцільність взаємодії, вибір слідчим суб'єкта, часу, форми, способів та меж такої взаємодії.

2. Взаємодія слідчого із засобами масової інформації – це така, що ґрунтується на законах та відомчих нормативних актах спільна або узгоджена діяльність слідчого і представників засобів масової інформації, в процесі якої кожна із взаємодіючих сторін, застосовуючи свої повноваження, знання і навички, використовуючи притаманні їм діяльності засоби й методи та за умов їхньої адміністративної й процесуальної незалежності, забезпечує досягнення спільної мети, що полягає у виявленні, розкритті та розслідуванні кримінальних правопорушень.

3. Тактико-криміналістичне забезпечення взаємодії слідчого із засобами масової інформації полягає у виконанні ним тактичних завдань на кожному з окремих етапів взаємодії. Такими етапами можуть бути: 1) встановлення слідчим контакту із кореспондентом чи редакцією засобу масової інформації, з яким він вступає у взаємодію; 2) орієнтування представника засобу масової інформації у ситуації розслідування, що зумовлює потребу використання слідчим можливостей такого засобу; 3) спільне обговорення завдань, окремих питань, визначення ролі і конкретного завдання засобу масової інформації; 4) прийняття спільного рішення щодо форми, способів, змісту й обсягу, часу оприлюднення матеріалів, надання слідчим додаткової інформації в разі її потреби; 5) здійснення узгоджених дій окремими виконавцями та спільна оцінка їх результатів; 6) прийняття спільного рішення щодо необхідності подальшої взаємодії; 7) вихід сторін із контакту. На кожному з цих етапів слідчим може виконуватися окреме тактичне завдання або ж зберігатиметься тактична єдність у досягненні головної мети розкриття й розслідування кримінального правопорушення.

4. Відправною точкою у виборі виду засобу масової інформації є визначення головної мети використання такого засобу: правове виховання населення, профілактика певних видів правопорушень чи злочинності взагалі, або ж розкриття та розслідування слідчим конкретного кримінального правопорушення. Це насамперед і впливає на вибір слідчим певного засобу масової інформації. В кожному випадку доцільно заздалегідь передбачати ті обставини, на які слідчий сподівається вплинути, а також передбачити можливі негативні наслідки, що можуть мати місце після публікації [1, с. 96].

5. Вибір слідчим засобу масової інформації з метою використання в розкритті й розслідуванні кримінальних правопорушень варто здійснювати за окремими напрямками: 1) робота з пресою; 2) робота з телебаченням; 3) робота з електронними засобами масової інформації; 4) особиста участь та підготовка слідчим матеріалів для брифінгів і прес-конференцій. У багатьох випадках слідчому не обов'язково самому входити в безпосередній контакт із працівниками засобу масової інформації та звертатися до конкретного такого засобу. З цією метою можна скористатися допомогою працівників прес-центру у якому такі ділові контакти є налагодженими та сталими.

Спільною вимогою щодо врахування слідчим будь-якої ситуації в разі використання ним засобу масової інформації є дохідливість публікації, виступу слідчого, повідомлення про хід розслідування правопорушення тощо. Надаючи відомості для публікації матеріалів у засіб масової інформації, слідчий в кожному разі переслідує певну мету, що зумовлена ситуацією розслідування кримінального правопорушення – недостатністю матеріалів для висунення версій, скерування напряму розслідування, потребою встановлення очевидців як можливих свідків так і потерпілих, здійснення заходів щодо розшуку підозрюваних осіб, викраденого майна, формування позитивної думки щодо використання всіх можливих сил для розкриття тяжкого злочину і т. ін. [2, с. 195].

6. Використання слідчим можливостей засобів масової інформації з метою розкриття, розслідування та профілактики кримінальних правопорушень, дає можливість йому виконати низку завдань інформаційного, просвітницького, виховного, управлінського, психологічного та комунікативного характеру.

Література:

1. Тюменцев А. Н. О некоторых вопросах использования средств массовой информации в деятельности следователей. *Современные проблемы расследования и профилактики преступлений: сборник научных трудов*. Волгоград: Волгоградская академия МВД России, 2001. С. 93-97.
2. Лозовский Д. Н. Актуальные вопросы взаимодействия средств массовой информации с правоохранительными органами в процессе расследования преступлений. *Общество и право*. 2015. № 2 (52). С. 194-196.

ЮРИДИЧНІ ТА ФАКТИЧНІ ПІДСТАВИ ЯК СКЛАДОВІ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПОРЯДКУ ВИЗНАЧЕННЯ ПІДСЛІДНОСТІ

Стеценко Дмитро Ігорович

*студент 2 курсу магістратури, інститут права, Київський національний
університет імені Тараса Шевченка, м. Київ*

Незважаючи на фундаментальне значення інституту підслідності у кримінальному процесі України, положення чинного Кримінального процесуального кодексу України (КПК України) в цьому аспекті не є досконалим. У зв'язку з цим виникає багато проблемних питань на практиці при здійсненні діяльності суб'єктами органів досудового розслідування та прокуратури, наявність яких несприятливо впливає на ефективність застосування правил підслідності, одержання та використання доказів у кримінальному процесі та й взагалі негативно відбивається на виконанні завдань кримінального провадження.

Аналіз вищенаведеного тексту підштовхує сказати, що правильно визначити підслідність – це доволі складне завдання. Відштовхуючись від наведеного, зазначимо, що для правильного визначення підслідності правозастосовник повинен встановити комплекс юридичних та фактичних підстав, які в сукупності дадуть можливість визначити орган, який в окремо взятій ситуації вправі здійснювати досудове розслідування [1, с. 393-396].

До таких підстав відносять:

1) Кваліфікація діяння. Згідно до п. 5 ч. 5 ст. 214 КПК України, під час внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань (ЄРДР), слідчий, дізнавач або прокурор, з-поміж іншої інформації, необхідної для внесення до реєстру, зобов'язані надати відомості про «попередню правову кваліфікацію кримінального правопорушення з зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність» [2];

2) Правовий статус особи, причетної до вчинення кримінального правопорушення або щодо якої воно вчинено. Насамперед наголосимо, що потрібно правильно розмежовувати встановлення правового статусу особи в межах ст. 216 КПК України та правового статусу особи, вплив якого безпосередньо стосується кваліфікації кримінального правопорушення

окремими статтями КК України. Без сумніву, такий ракурс ставить питання про опосередкований вплив правового статусу суб'єкта злочинного діяння як кваліфікуючої ознаки, впливаючої на підслідність наступним чином: правовий статус особи має вплив на кваліфікацію, а остання, у свою чергу – це базис, аби застосовувати правила предметної підслідності;

3) Розмір предмета кримінального правопорушення або завданої ним шкоди. Дана підстава є дуже важливою, щоб визначити підслідність;

4) Територіальні характеристики вчиненого правопорушення. Ключовий фактор, необхідний для визначення територіальної підслідності є місце вчинення кримінального правопорушення;

5) Факт початку кримінального провадження іншим органом досудового розслідування. Остання підстава відмічається відомостями про початок досудового розслідування іншим слідчим або слідчим іншого органу кримінального провадження по факту вчинення того ж кримінального правопорушення.

Література:

1. Кримінальний процес: підручник / за заг. ред.: В. В. Коваленко, Л. Д. Удалова, Д. П. Письменний. Київ: Центр учб. літ., 2013. 544 с.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI (останні зміни: 16.06.2021) / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9(13). Ст. 88.

**СПОРИ У СФЕРІ КУЛЬТУРИ ТА МИСТЕЦТВА: ПРАВОВІ
ЗАСАДИ ВИРІШЕННЯ**

Єрмакова Ганна Станіславівна

доктор юридичних наук, професор кафедри гуманітарних дисциплін

Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв

Категорії «культура» та «мистецтво» в чинному законодавстві співвідносяться як ціле та частина. Мистецтво охоплюється поняттям культури та являє собою творчу художню діяльність у таких сферах, як: література, архітектура, скульптура, графіка, живопис, декоративно-ужиткове мистецтво, музика, театр, танець, кіно та інші види діяльності людини, які відображають дійсність у художніх образах (ст. 1 Закону України «Про культуру»). При цьому в аспекті вирішення спорів правового характеру у цій сфері важливе значення має об'єктний-суб'єктний склад відповідних правовідносин, від чого залежатиме відповідна юрисдикція їх судового вирішення. Суб'єктами діяльності у сфері культури є фізичні та юридичні особи, що провадять культурну діяльність або реалізують владні повноваження у сфері культури (ст. 1 Закону України «Про культуру»). Об'єктами правовідносин у сфері культури та мистецтва, які одночасно є і об'єктами авторського права, серед іншого, виступають: 1) літературні та художні твори, зокрема: романи, поеми, статті та інші письмові твори; лекції, промови, проповіді та інші усні твори, музично-драматичні твори, пантоміми, хореографічні, інші сценічні твори; музичні твори (з текстом або без тексту); аудіовізуальні твори; твори живопису, архітектури, скульптури та графіки; фотографічні твори; твори ужиткового мистецтва; ілюстрації, карти, плани, ескізи і пластичні твори, що стосуються географії, топографії, архітектури або науки; переклади, адаптації, аранжування та інші переробки літературних або художніх творів; збірники творів, якщо вони за добором або упорядкуванням їх складових частин є результатом інтелектуальної діяльності. Твори є об'єктами авторського права без виконання будь-яких формальностей щодо них та незалежно від їх

завершеності, призначення, цінності тощо, а також способу чи форми їх вираження (ст. 433 Цивільного кодексу України). При цьому авторське право не поширюється на ідеї, процеси, методи діяльності або математичні концепції як такі. Слід мати на увазі, що правова охорона не поширюється на дані або матеріал як такі та не зачіпає авторське право на дані або матеріал, що є складовими компіляції. Цікавими для української правозастосовної практики видаються приклади вирішення спорів у сфері мистецтва, що стали загальновідомі у світовій практиці. Так, у 1987 році письменник Едріан Джейкобс написав книгу «Пригода чаклуна Віллі номер один: зла земля», в якій згадувалися в'язниця для чарівників і лікарня для потерпілих від магічних заклинань. У 2000 році найбагатша в світі письменниця Джоан Роулінг представила «Гаррі Поттер і кубок вогню» зі схожим сюжетом. При цьому Джейкобс і Роулінг користувалися послугами одного літературного агента, а відтак Роулінг. Пізніше письменницю та її видавця Bloomsbury Publishing PLC звинуватили в запозиченні тексту спадкоємці британського письменника. У результаті розгляду спору видавці «Гаррі Поттера» виграли справу про плагіат. У суді не було виявлено подібності в книгах, і позов було відхилено. Крім того, у вересні 2008 року Роулінг спільно з однією з найбільших американських кінокомпаній Warner Brothers Entertainment (WBE) домоглася заборони на видання «Лексикону Гарі Поттера» – енциклопедії за своїми творами. В Україні за порушення законодавства у сфері культури та мистецтва чинним законодавством передбачена дисциплінарна, цивільна, адміністративна та кримінальна відповідальність (ст. 35 Закону України «Про культуру»). До прикладу, найбільш розповсюдженими спорами у сфері авторських прав слід вважати спори про: 1) порушення виключного права на об'єкти авторського права і суміжних прав; 2) укладення, про виконання, про зміну і про припинення договорів про передачу виключного права і ліцензійних договорів на використання об'єктів авторського права і суміжних прав; 3) дострокове припинення виключного права публікатора на твір; 4) розмір, строк і порядок виплати винагороди автору та ін. Судова практика в спорах у сфері культури та мистецтва динамічно розвивається та стає все більш масштабною. При дослідженні цієї проблематики найбільш цікавою видається практика Верховного Суду, оскільки саме його рішення на сьогоднішній день фактично перебудовують судову систему держави на

«правові рейки», а також створюють міцне теоретичне підґрунтя для подальшої нормотворчої діяльності, оскільки мають також і наукову доктрину основу. Одним із таких прикладів є справа про використання твору. Зокрема Верховний Суд дійшов висновку, що відтворення твору, запис (звукозапис, відеозапис) та публічне сповіщення (доведення до загального відома) є окремими самостійними способами використання твору, що підтверджуються наступними положеннями. ТОВ «Юніверс медіа корпорейшн» звернулося з позовом до Товариства з обмеженою відповідальністю «Авіділон», ТОВ «Телерадіокомпанія «Україна», Товариства з обмеженою відповідальністю «Юніверс медіа копірайт ЧМ» про стягнення з кожного з відповідачів по 64 000 грн компенсації за порушення виключних майнових авторських прав на музичний твір у зв'язку з неправомірним використанням. Ст. 1 Закону України «Про авторське право і суміжні права» визначено, що відтворення – це виготовлення одного або більше примірників твору, відеограми, фонограми в будь-якій матеріальній формі, а також їх запис для тимчасового або постійного зберігання в електронній (у тому числі цифровій), оптичній чи іншій формі, яку може зчитувати комп'ютер. При цьому публічне сповіщення (доведення до загального відома) являє собою передачу за згодою суб'єктів авторського права та (або) суміжних прав у ефір за допомогою радіохвиль (а також лазерних променів, гама-променів тощо), у тому числі з використанням супутників, або передача на віддаль за допомогою проводів або будь-якого виду наземного чи підземного (підводного) кабелю (провідникового, оптоволоконного й інших видів) творів, виконань, будь-яких звуків та (або) зображень, їх записів у фонограмах й відеограмах, програм організацій мовлення тощо у разі, коли зазначена передача може бути сприйнята необмеженою кількістю осіб у різних місцях, віддаленість яких від місця передачі є такою, що без зазначеної передачі зображення або звуку не можуть бути сприйняті. За змістом статей 435, 440, 441, 443 Цивільного кодексу України, ст. ст. 7, 15, 31 – 33 Закону України «Про авторське право і суміжні права» право на використання твору належить автору чи іншій особі, що одержала відповідне майнове право у встановленому порядку (за договором, який відповідає визначеним законом вимогам). Використання твору здійснюється лише за згодою автора або особи, якій передано відповідне майнове право (за винятком випадків, вичерпний перелік яких

встановлено законом). Використання твору без дозволу суб'єкта авторського права виступає порушенням авторського права, передбаченим пунктом «а» ст. 50 Закону «Про авторське право і суміжні права», за яке п. «г» ч. 2 ст. 52 Закону встановлено відповідальність винної особи у вигляді сплати компенсації в розмірі від 10-ти до 50-ти тисяч мінімальних заробітних плат. При цьому Касаційний господарський суд Верховного Суду зазначив [1], що відтворення твору, запис (звукозапис, відеозапис) та публічне сповіщення (доведення до загального відома) виступають окремими самостійними способами використання твору. Аналізуючи інші способи захисту прав у сфері культури та мистецтва, слід вказати, що одним із пріоритетних напрямів вирішення правових конфліктів вважається медіативна процедура. Так, згідно проекту Закону «Про медіацію» [2] остання може застосовуватися у будь-яких конфліктах (спорах), які виникають у цивільних, сімейних, трудових, господарських, адміністративних правовідносинах тощо. При цьому законодавством можуть передбачатися особливості застосування медіації в окремих категоріях конфліктів (спорів), що досить важливо для такої специфічної сфери, як культура та мистецтво. Процедура медіації може проводитися як до звернення до суду, третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу, так і під час судового, третейського чи арбітражного провадження або ж під час виконання рішення суду, третейського суду чи міжнародного комерційного арбітражу. Вона не застосовується у спорах (конфліктах) у випадку, якщо такі спори (конфлікти) впливають чи можуть вплинути на права і законні інтереси третіх осіб, які не беруть участі у медіації, та в інших випадках, передбачених законом. Як вбачається з положень законопроекту така процедура має декілька переваг, а саме гнучкість, часова перевага, врахування специфіки спорів, заощадливість. Поряд із цим застосування процедури медіації виступає лише перспективним способом вирішення спорів у сфері культури та мистецтва. Найбільш затребуваним та ефективним лишається судовий порядок захисту прав осіб у цій сфері, причому найбільш справедливим та обґрунтованим з точки зору прийняття рішень все частіше стає касаційний розгляд справ у Верховному Суді, що вже скеровує практику судів першої та апеляційної інстанцій на майбутнє.

Література:

1. Постанова КГС ВС від 28.01.2020 р. у справі № 910/10951/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87214804> (дата звернення: 01.08.2021).
2. Про медіацію: проєкт Закону № 3504 від 19.05.2020 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68877 (дата звернення: 01.08.2021).

ІСТОРИЯ МУЗЕЄФІКАЦІЇ ПАМ'ЯТОК НАРОДНОЇ АРХІТЕКТУРИ НА ЗАКАРПАТТІ, ЯК ЗАСІБ ЗБЕРЕЖЕННЯ ІСТОРИКО- КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

Кузьма Вікторія Владиславівна

старший викладач факультету історії та міжнародних відносин, Вищий навчальний заклад Ужгородський національний університет

В умовах, коли різні народи та їхні культури зазнають впливу потужного світового процесу, що дістав назву глобалізації, на сьогодні особливої актуальності набуває проблема збереження архетипів етнічної самоідентифікації. Одним із шляхів у вирішенні даного питання є вивчення суспільством своєї культурної спадщини.

Унікальними соціально-культурними комплексами, які спрямовують свої зусилля на збирання і вивчення пам'яток архітектури, народного побуту, культури є скансени. Саме їх діяльність є важливим чинником збереження історичної та етнокультурної спадщини будь-якої країни.

Перші музеї під відкритим небом на території України були засновані на початку 60-х років ХХ ст. Серед них був й музей архітектури і побуту в м. Ужгороді. Рішення про його будівництво було прийнято Закарпатським облвиконкомом 12 жовтня 1965 року [1, с. 109].

Справа в тім, що будівництво нових і перебудова старих сіл в області вела до зникнення цінних пам'ятників народної культури минулих століть: житлові, господарські і технічні споруди, знаряддя праці, вироби народного мистецтва. Таким чином, збереження цінних пам'яток стало необхідністю [2, с. 118].

Складаючи тематико-експозиційний план музею-села і будуючи його експозицію, науковці були зорієнтовані на розкриття складного історичного розвитку Закарпаття, локальних особливостей матеріальної культури західного регіону України, релігійної різноманітності, культури національних меншин, які компактно проживали з корінним населенням краю [3, с. 5]. Але все це й створювало певні труднощі, так як усе

багатство і різноманітність культури Закарпаття потрібно було логічно на науковій основі ув'язати в рамках одного скансену [2, с. 118].

Успіх будівництва музею в м. Ужгороді пов'язаний передусім з підтримкою цієї справи громадськими, партійними, державними організаціями і широким загалом області.

Біля джерел створення музею стояли: Народний художник України Федір Манайло, краєзнавець Петро Сова, етнографи Михайло Тиводар, Павло Федака, Михайло Мазюта, архітектор Володимир Сікорський, працівники обласних виконавчих органів Василь Русин, Василь Керечанин та інші. Значний вклад у будівництво, збір експонатів та побудову експозиції внесло перше покоління працівників музею, зокрема: Марія Пеняк, Іван Попович, Семен Поляк, Юрій Керецман, Василь Драгун, Ганна Сливка, Михайло Ігнатей та інші.

Неоціненну допомогу в спорудженні музею надали лісокомбінати і колгоспи області, які несли велику відповідальність по демонтажу, перевезенню, і встановленню в експозиції зразків старовинних будівель. Також були залучені й народні майстри [1, с. 109].

У 1969 році виконавчим комітетом Закарпатської обласної Ради депутатів трудящих було прийнято рішення про будівництво й центрального павільйону музею [5, с. 363].

У червні 1970 року, в дні святкування 25-річчя возз'єднання Закарпаття з Україною, музей урочисто був відкритий для відвідувачів [14, с. 1].

Зразки народного будівництва і предмети побуту, що експонуються в музеї, охоплюють період з XVIII до середини XX ст. З обох боків неширокої дороги на невеликій території було розміщено шість садиб та сім жител. У відповідних місцях розташовані водяний млин, кузня, церква, корчма, школа. До кожного об'єкту ведуть стежки. Планування музею подібне до географічної карти Закарпаття: з заходу на схід розміщені пам'ятки народного зодчества і побуту українців низовини і передгір'я, далі угорців і румунів, потім українських етнографічних груп гуцулів і бойків [4, с. 7].

Інтер'єри пам'яток народного будівництва, що представлені в музеї, у більшості випадків зібрані з різних сіл того чи іншого етнографічного району. В окремих випадках, разом із хатою в музей переносилась і частина збереженого старого інтер'єру, наприклад, традиційне

умеблювання. У кожній садибі чи хаті відтворені типові для відповідної етнографічної групи напрямки селянського господарства, ремесла і промисли селян. При цьому збережено не тільки історико-етнографічну правдивість селянського побуту, але й художньо-естетичні традиції, притаманні інтер'єру народного житла [72, с. 120].

З відстані часу, звісно, виникає питання: як в той час могло статися, що в рамках існуючої тоді антинаціональної тоталітарної системи в м. Ужгороді постав яскраво виражений національний музей? Напевно, однією з причин було обмежене розуміння тодішніми комуністичними ідеологами характеру спрямування музею як наочного свідчення бідності закарпатців у дорадянські часи (ця думка постійно посилено нав'язувалася, що знаходило вияв і в науково-освітній роботі музею – екскурсіях, лекціях, виставках тощо). Другою важливою причиною, можливо є те, що засновники музею знаходили в собі вміння і мужність чинити опір офіційній течії у формі щоденної праці по збору цінних пам'яток і їх відповідного показу в експозиціях музею – як невмирущості народних творінь і самого народу [1, с. 112].

У 70-80 роках Закарпатський музей архітектури і побуту активно розпочав науково-збиральницьку діяльність. Важливе значення мало наукове опрацювання пам'яток, які стали основою формування фондової колекції музею, тематичної структури музейного села. [6, с. 4].

В цей час на Закарпатті ще залишилась значна кількість хатин, вік яких сягав за 100 а то й 200 років. Перевести всі такі хати в музей було неможливо. Тому назріла необхідність зберігати їх на місцях. Так, працівники Закарпатського музею народної архітектури та побуту часто через засоби масової інформації звертались до громадськості із закликом до створення таких етнографічних осередків у селах. Ними було запропоновано взяти за основу архітектурні пам'ятки і навколо побудувати невеликий музей під відкритим небом [7, с. 4]. Таким чином, у другій половині 60-70-х роках на Закарпатті входить в практику створення етнографічних експозицій в окремих давніх спорудах. Зокрема, такі хати-музеї були створені в селах Антонівка Ужгородського району, Зубівка Мукачівського району, Осій Іршавського району, Нерестиця Тячівського району, Горничеве Хустського району, Щербівці Воловецького району та інших [8, с. 4].

В с. Тернове Тячівського району з нагоди 50-річчя утворення Союзу РСР у 1974 році було відкрито перший в районі історико-краєзнавчий музей, а майже в центрі села старенький житловий будинок був перетворений на хату-музей. Над збереженням історико-культурної спадщини села працювала спеціальна депутатська комісія по охороні пам'яток і природи при Тернівській сільській Раді [9, с. 4].

Сільський музей народної архітектури і побуту було відкрито в селі Петрушів, також на Тячівщині у 1975 році. Тут були представлені макети будівель XVIII ст. і сучасних будинків разом з господарськими спорудами та речами побуту. У створенні макетів брали участь вчителі, учні місцевої школи та колгоспні теслярі [10, с. 4].

Ідея створення музею під відкритим небом виникла у членів гуртка червоних слідопитів Довжанської школи Іршавського району. Директор школи Ю.Лапко з колишнім головою сільради І.Пилипом відшукали стару хату, збудовану у 1857 році. Розпочали науково-дослідну, збиральницьку роботу. Відкриття довгоочікуваного музею відбулося 22 жовтня 1977 року [11, с. 2]. Хата-музей стала живим свідком, де можна було показати як колись жили наші батьки та діди, що викликало у відвідувачів глибоку повагу до своїх предків [12, с. 5].

Гордістю для Закарпаття є і створений у 1978 році Затисянський етнографічний музейний комплекс, що розміщений у с.Форкошфолво Виноградівського району. На сьогодні цей музей носить почесне звання «Народний» [13, с. 2]. Це чи неєдиний заклад краю, який прагне достовірно передати історію місцевої угорської громади та народну культуру сіл Затисянщини, колишнього комітату Угоча [14, с. 1]. Фундатором цього музею була Ельвіра Людвігівна Біров. Тут було встановлено п'ять будівель, включаючи водяний млин [15, с. 4]. Музейний комплекс був місцем проведення багатьох масових заходів – зустрічі з передовиками колгоспного виробництва, тематичні вечори, екскурсії. У книзі відгуків зустрічаються подяки від гостей з Москви, Львова, Будапешта, Братислави, Софії тощо. Сьогодні тут залишились тільки три садиби – будинок заможного селянина, сільська школа та хатина батрака – що представляють кращі взірці народної архітектури та побуту кінця XIX – початку XX століття [14, с. 1].

Оригінальний меморіально-етнографічний осередок, що розкриває історію народної шкільної освіти було засновано в селі Зарічеве

Перечинського району. Музей створено зусиллями місцевої вчительки, відомого ентузіаста музейної справи краю Ж. О. Сухоліт. У приміщенні старої школи відтворено квартиру вчителя та класну кімнату народної школи за часів коли Закарпаття входило до складу Австро-Угорщини та Чехословаччини [16, с. 244]. В цьому музеї було зібрано багато унікальних експонатів, серед них фотографії колишніх учнів, старі навчальні посібники, зошити, шкільне приладдя, грифельна дошка, учбові програми тощо [17, с. 22]. Тут жила і вчителювала українська поетеса Марійка Підгірянкa (літературний псевдонім М.О. Домбровської). У музеї зібрано чимало пам'ятних речей, які належали М.О. Підгірянці [16, с. 244].

Також, в цьому селі у 1985 році був створений ще один цікавий музейний комплекс “Лемківська садиба”. Хата збудована в 1902 році із букових колод. До комплексу забудови входять: жила частина (хижа, сіни і комора) та господарські приміщення (стодола, хлів і хлівець), що знаходяться в одному ряду, під спільним дахом. Саме такий тип забудови характерний для етнографічної групи лемків. У хаті зібрані предмети побуту, які відтворюють матеріальну культуру лемків початку ХХ ст. [17, с. 23]. У 1988 році етнографічному музею “Лемківська садиба” в селі Зарічево було присвячено звання “Народний музей” [18, с. 1].

Музеї, які були створені, повинні були зберегти і показати світу найцінніші зразки мистецької, будівельної та побутової культури краю. На превеликий жаль із перерахованих музеїв, на сьогодні збережена дуже незначна частина. Створені у 60-70-х роках сільські хати-музеї проіснували недовго. Залишилися занедбані та пограбовані так як Довжанський музей Іршавського району [12, с. 5], хата-музей с.Щербівці Воловецького району та інші [19, с. 1]. Не зважаючи на певні зрушення в збереженні і пропаганді історико-культурної спадщини на поч. 90-х років, в цій справі є ряд недоліків, які майже не вирішуються, як державними органами так і Закарпатською обласною організацією українського товариства охорони пам'яток історії і культури. Насамперед це стосується пам'яток дерев'яного зодчества. Продовжує розорюватись значна частина пам'яток археології, не вживається належних практичних заходів щодо збереження пам'яток мистецтва, які знаходяться в культових спорудах [20, с. 10].

Цей прикрий досвід має навчати нас, та й наступні покоління стати справжніми господарями, зберегти свою історію, шанувати традиції і

самих себе. А особливо сьогодні, в складних і суперечливих умовах сучасного розвитку української державності, найбільш актуальним стає досягнення злагоди і консолідації суспільства, об'єднання його на засадах патріотизму, духовності, загальнонаціональних цінностей. І саме важливим чинником формування національної свідомості, історичної пам'яті, почуття національної гордості нашого народу було і залишається музейництво.

Література:

1. Михайлович П. Скарбниця народної мудрості і краси. // Календар "Просвіти" на 1995 рік. – Ужгород, 1995. – С.109.
2. Найпавер К., Федака П. «Музей на замковій горі.» // Советская этнография, 1979. - июль-август. - №4.
3. Андял Г.В. Сторінки історії музею. // Збірник наукових праць. – Випуск 1. – Ужгород. – 2005. – С.106
4. Байрак Я.М., Федака П.М. Закарпатський музей народної архітектури і побуту. / Путівник. – Ужгород, 1986. – С.
5. Державний архів Закарпатської області (далі ДАЗО) - Ф.145. - Оп.14. - Од.зб.2865. - Арк.382. – С.363
6. ДАЗО. - Ф.1713. - Оп.1. - Од.зб.5. - Арк.28. – С.4.
7. Федака П. Стояти хатам у музеях. // Закарпатська правда, 1973. – 20 січня. - №16.
8. Каднічанський Д. Скансени України.// Краєзнавство. Географія. Туризм, 2010. – квітень. - № 16. – С.25
9. Рекіта І. На варті народного багатства. // Закарпатська правда, 1974р. – 12 лютого. - №36. – С.4.
10. Костович М. Музей гірського села. // Закарпатська правда, 1975. – 17 липня. - №165. – С.4
11. Матола М. Нове життя старої хати. // Молодь Закарпаття, 1981р. – 17 жовтня. - №125. – С.2.
12. Сенинець О. Що маємо не бережемо, втративши не плачемо, або спогад про Довжанський музей. // Новини Закарпаття, 1998. – 11 серпня. - №121.
13. Відкриття музею на Замковій горі. // Закарпатська правда, 1970. - 28 червня. – №149.

14. Бучмей О. Відділ природи: історія створення та сучасний стан. //Науковий збірник Закарпатського краєзнавчого музею. – Випуск ІХ-Х – Ужгород «ІВА», 2010 р. – С.41
15. Мазюта М. Історію увічнюють експонати. // Закарпатська правда, 1982. – 15 вересня. - №212. – С.4.
16. Скрипник Г.А. Етнографічні музеї України. Становлення і розвиток. – С.246.
17. Сусленко Н., Рац В. Три музеї одного села. // Культурологічні джерела, 2008. - №3.
18. ДАЗО. - Ф.1713. - Оп.1. - Од.зб.1. - Арк.6. – С.2-3.
19. Пагиря В. Бути чи не бути музею у Щербівці? // Новини Закарпаття, 1993. – 24 червня. - №92. – С.1
20. Соломон Й.М. Робота Закарпатської обласної організації українського товариства охорони пам'яток історії та культури щодо збереження і пропаганди історико-культурної спадщини./ Тези доповідей І-ої народознавчої конференції, присвяченої 200-річчю від дня народження Михайла Лучкая 17-18 листопада 1989 року. – Ужгород: Карпати, 1989р. – С185

ЗАМОК XVII СТ. В М. СКАЛАТІ ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО РАЙОНУ

Смоляк Юлія Євгенівна

*молодший науковий співробітник Скалатського замкового відділу,
Національний заповідник «Замки Тернопілля»*

Назва міста Скалат пішла від слова «скала», так як в безпосередній близькості пролягає товтровий кряж, що тягнеться територією трьох областей: Львівської, Тернопільської і Хмельницької, і є єдиним у світі гірським кряжем, що утворився внаслідок тектонічних процесів живими організмами 15 тисяч років тому. Це давній бар'єрний риф вздовж берегової лінії теплого місцевого моря. Саме поселення лежить у межеріччі між річками Гнила Рудка, що впадає в річку Збруч та Корилівка, що впадає в саму Гнилу Рудку.

На Корилівці, біля замку ставок, який відомий з костельних книг ще з 1728 року. Поселення виникло на торговому шляху з півдня на захід. Цікавим є те, що тоді у Скалаті вже були оборонні споруди.

Ще одна письмова згадка в Королівській метриці про Скалат під № 10481 від 27 листопада 1513 р. де згадується Януш Свірчевський староста Теробовлянський, який відзначився у битві з татарами під Вишнівцем у 1512 р. під проводом князя Константина Івановича Острозького, коли було визволено багато полонених, за що йому була видана грамота Сигизмундом I (старим) Королем Польським, Великим князем Литви, князем Русі з Ягелонів ,згідно якої він мав право викупити села Лошнів, Сущин і Скалат з рук пана Станіслава Лошньовського. Власниками Скалата були: в 1600 році – Сигизмунд Сенінський, Каштелян Любельський, який мав герб – дуб. Він перейменував місто Скалат в Дембно. І Скалат, як Дембно одержав Магдебурзьке право з рук короля Польщі, великого князя Литви, князя Русі Сигизмунда III Вази.

Назва міста не прижилася і двічі місто зверталось про підтвердження Магдебурзького права: перший раз в 1766 році до короля Польщі Станіслава (Августа) Понятовського, останнього короля Польщі перед її першим розподілом, а потім в 1795 році до цісаря Йосифа II.

Після Синінських, в 1602 році Скалат переходить до славного литовського роду Хоткевичів, герб «Костеша», які походять з Київського православного роду боярина Хотко, який в 1434 році підписав акт унії великого князівства з Польщею. В той час у нас була ратуша і магістрат. В історію увійшло, що 1602 р. майстер Лукаш і двоє його підмайстрів спалили ратушу і дерев`яну огорожу. В 1614 р. Скалатом володіють князі Корецькі. Так, князь Кароль Корецький, який володів землями Скалата, Хмелеська, Новосілки, Кам`янок передає їх в оренду Андрію Лошньовському за 6450 золотих. З 1627 р. Скалат належить Кшиштофу Віхровському мечнику Галицькому славному ротмістру, який в 1638 р. був послом до Сейму від Галиччини, за свій кошт утримував хоругву (200 вершників). Він мав сина Петра теж мечника Галицького. Кшиштов Вихровський в 1630-1634 роках перебудовує замок, в 1632, 1634 р. реєструє католицьку громаду і в 1634 р. будує мурований костел.

Початкова форма замку була п`ятикутною, ще одна п`ята вежа знаходилася з північно-західної сторони, біля єдиної в`їздної брами. Самі вежі були також п`ятикутні без дахів, десь на висоту перших бійниць.

Довкола – шестиметровий мур, два метри шириною з бійницями та двометровий оборонний рів заповнений водою із ставка з трьох сторін. З однієї сторони південно-західної було непрохідне болото. Кожна вежа мала своє певне призначення: у східній – у підземеллі знаходилась криниця, північна вежа була сторожовою, західна – зберігався порох, у південній -у підземеллі була тюрма. Замок тулився до південно-східного муру, був одноповерховий, з товстими стінами і вузькими вікнами у вигляді бійниць. У часи небезпеки він також був оборонною спорудою і в ньому міг уміститись цілий гарнізон. Підземні ходи ведуть з східної вежі до південної під палацом, та й по всьому місту.

І хоч оборонна споруда була забезпечена природою і людьми, фортеця кілька раз зазнавала руйнувань. Під час народно-визвольної війни українського народу в 1648 р. фортецю приступом беруть війська на чолі з полковником Іваном Чорнотою, в 1649 та в 1651 рр. – замок руйнується військами Б. Хмельницького. В 1657 р. через Скалат на Краків проходить козацьке військо на чолі з Антоном Ждановичем. В ході польсько – турецької війни 1672-1676 рр., в 1672 р. замок був захоплений і зруйнований турецькими військами на чолі з Ібрагімом Шишманом, а в 1675 р. зазнав облоги від військ Кара-Мустафи. Внаслідок бойових дій фортеця зазнала значного руйнування і втратила своє оборонне значення. Коли виходить заміж донька Петра Вероніка за Яна Фірлея (герб «Леварт») Каштеляна Саноцького, Скалат на 100 років переходить до Фірлеїв, як посаг Вероніки. І саме вони перебудовують замок з оборонного під родинне гніздо: будують 2-х поверховий палац коло південно-східного муру, навпроти-одноповерховий господарський будинок і ще одну в'їзду браму та відбудовують вежі, а посередині – невеличкий ставок .

Замок від Вероніки переходить до її сина Андрія Фірлея Каштеляна Кам'янецького, який одружується з Анною Ланскорунцькою (герб Задора) і в них народжується донька Вероніка. Після смерті Андрія, Анна виходить заміж за Юзефа Валентина Калиновського Хорунжого Галицького. У 1734 р. Анна Ланскарунцька Калиновська була власницею Скалата і збудувала лікарню для бідних калік. В першій половині 18 ст. Вероніка Фірлей виходить заміж за Юзефа Сціпіона дель Кампо маршала надвірного литовського, Вона повертає собі батьківський замок. Після смерті Вероніки і Йосипа, Скалат переходить у володіння

неповнолітнього Ігнасіо Сціпіона дель Кампо у якого стає опікуном Ян Тарло. Ігнасіо Сціпіон був одружений з Мар'яною Водзіцькою. Саме це подружжя доклалося до реконструкції замку, так вони будують замок у стилі барокко, з стрімким дахом і мансардою, добудовують і перекривають вежі, розбивають низькорослий французький парк ,будують бароккову в'їзну браму (1795 р.).

Особливої уваги заслуговує в'їзна брама: 2 фірточки , по кутах кожної тесані з каменя вази, по середині тесаний з каменя рицар ,що опирався на тесаний з каменя щит. В кожній частині щита – герб власників та попередніх власників замку: Сціпіонів, Леліва, Єліта і Равіч. Найбільш цікаві три написи над фірткою, які розповідають про вклад власників і попередніх власників у розбудові замку і міста. Так з одного з написів ми знаємо, що на місті північно-західного рову Мар'яна побудувала двоповерхову будівлю міського суду, тюрми і дім війта.

В 1815 р. Скалат переходить до роду Понятовських. Цей надзвичайно багатий рід мав коло двох тисяч таких міст і сіл, як Скалат. Власники у Скалаті ніколи не були. В місті бурхливо розвивається промисловість: будується винокурня, крохмальний завод, завод виготовлення сигарет, дві цегельні, три млини – один з них паровий, різноманітні народні промисли. В місто стікається населення. І в 1867 році Скалат стає повітовим центром, а в 1869 році Понятовські спродують всю свою власність і переїжджають до Італії. Власниками Скалата стають євреї Розенштоки. В історію увійшов Маурицій Розеншток, який від цісаря одержав шляхетство. Так, у 1898 році у Скалаті спалахує пожежа. Вигоряє вся центральна частина міста, в тому числі і костел. Маурицій Розеншток запрошує професора Львівської технічної академії Теодора – Мар'яна Тальовського, який за своє життя побудував 100 костелів, був прихильником готичного стилю і за кошт Мауриція відбудовує костел Успіння Матері Божої, який був підірваний в 1959 році. З костелу зберігся вівтар та образ Параманської Матері Божої, що інакше називається Остання надія вмираючого, так як Матінка Божа параманом витягає страждущі душі з чистилища до раю. Тальовський проводить реконструкцію замку і веж. Значних руйнувань зазнав замок у період I-ої світової війни. У 1927 році Олександр Ростоцький і його сестра дарують замок на користь місту.

У Львівському архіві збереглася переписка влади міста з управлінням шкіл у Львові з проханням прийняти замок і використати на розвиток спорту, з умовою збереження. Управління шкіл відмовляється від пропозиції, зсилаючись на відсутність коштів. В 1931 році держава виділяє кошти на консервацію об'єкту і в 1939 році замок передається в оренду на 15-ть років Подільському краєзнавчо-туристичному товариству. II-га світова війна внесла свою лепту у руйнуванні палацу і замку в цілому. В 1959-1960 рр. Київський інститут проект реконструкція виготовляє проект і проводить роботи по консервації пам'ятки: відновлюється цегляна кладка третього і четвертого ярусів кожної вежі включаючи машикулі; нижній яруси веж обв'язується металевими тросами і вежі перекриваються шатровими черепичними дахами, деякі амбразури і дверні прорізи замуруються. В 1988 р. інститут «Укрзахідпроектреконструкція» проводить обстеження пам'ятки і в 1990 році був розроблений проект реконструкції та виведення пам'ятки з аварійного стану.

24 серпня 2004р. вийшла Постанова Кабінету міністрів у відповідності, якої Скалат став філією Державного історико – архітектурного заповідника у м. Збараж, який 8 лютого 2005р. Указом Президента України утримав статус національного і був перейменований в Національний заповідник «Замки Тернопілля» За цей час проведено ряд ремонтно-реставраційних робіт по консервації залишків мурів та веж, проводиться відновлення між'ярусних дерев'яних перекриті в північної і східної башт, відновлення дерев'яних конструкцій дахів, покриття їх керамічною дахівкою, усунення аварійності південної вежі.

До святкування 500-річчя Скалата було відкрито 4 експозиції та підземелля. На сьогоднішній день проведено низку реставраційних робіт на території замку та відкриті ще 2 експозиції в вежах.

Список використаних джерел:

1. Історія міст і сіл УРСР. Тернопільська обл. – Київ 1973
2. Архів філіалу «Укрзахідпроектреставрація» у Львові «Проект консервації і обмерны чертежи пам. арх. Замка в г. Скалате, Тернопольської обл.» - 1959 г.
3. Г. Гайдамака. «Наш Скалатський край з глибин століть» с.10-11.

4. Буклет «Скалат» -1998 р., Буклет «Скалат» - 1929 р. // фонди Наукової бібліотеки ім. Василя Стефаника.
5. Słownik Geograficzny – Warszawa- 1889, т. X, s.644. (Фонди ТОДА)
6. О. Кравченко «Шляхами Золотого Поділля: Тернопільщина і Скалатчина». Історичний збірник Нью-Йорк 1983 р.
7. Al. Czolowski – Zamki – Tarnopol – 1926, s. 47-54.

**ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ
ЩОДО УКРАЇНИ В ДОСЛІДЖЕННЯХ УКРАЇНСЬКИХ
ДОСЛІДНИКІВ**

Яковлев Ігор Васильович

кандидат історичних наук старший викладач кафедри міжнародних відносин та права, Державний університет «Одеська політехніка»

Реутський Василь Анатолійович

аспірант кафедри історії та етнографії України, Державний університет «Одеська політехніка»

Карпеченкова Анастасія Олегівна

аспірант кафедри культурології мистецтвознавства та філософії культури, Державний університет «Одеська політехніка»

В квітні 2016 року в м. Львів пройшла III американознавча мультидисциплінарна конференція «Чверть століття українсько-американської дружби: досвід гідний майбутнього» в роботі конференції прийняли участь понад 70 науковців зі всієї України. Всі роботи були подані на актуальну тематику. Для нас, авторів даної статті особливе значення мають роботи пов'язані з зовнішньою політикою США щодо України, а саме:

В роботі «Роль України в зовнішньополітичному дискусі Барака Обами» ВАСИЛЬЧЕНКО ОЛЬГА програмний асистент Київського офісу Інституту Кеннана на основі аналізу основних політичних заяв президента США, починаючи з лютого 2014 до 2016 р., визначає що роль України може, серед іншого, розглядатися як засіб посилення основоположних засад політики США на світовій арені, укріплення та координації відносин із європейськими партнерами та, зокрема, союзниками у НАТО, а також інструмент маневрування або представлення можливих варіантів розвитку американсько-російських відносин [1].

Володимир Дубовик кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова зазначає, що від початку Євромайдану США демонстрували зацікавленість у розв'язанні української політичної кризи. Ступінь задіяності Вашингтона в українських справах помітно зріс від початку агресії Росії проти України. США надали Україні допомогу від дипломатичної до фінансової та військової (нелетального характеру). При цьому політику США можна назвати обережною. Формування політики супроводжувалось дискусіями в адміністрації та серед американських експертів [1].

Ірина Дудко доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політичної історії ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана». В своїй статті проводить розгляд специфіки безпекової політики США на європейському континенті за умов агресії РФ проти України. Де як висновок зазначається, що одна із серйозних передумов можливого зниження зацікавленості західних партнерів (США) щодо України, прагнення не стільки допомогти Україні у досягненні перемоги, європейської інтеграції, скільки стримати розгортання чинного в Україні конфлікту поза кордонами НАТО, перевести конфлікт у заморожений стан [1].

В роботі «США у зовнішній політиці УСРР на початку 1920-х років» Олег Купчик кандидат історичних наук, доцент кафедри нової та новітньої історії зарубіжних країн Київського національного університету імені Тараса Шевченка робить наступні висновки: У 1920-х роках Сполучені Штати Америки політично так і не визнали Радянський Союз, відмовлялись налагодити з ним офіційні відносини й обмінятися дипломатичними представництвами. Сталося це аж 1933 р., коли Повноважним представником СРСР у США призначили випускника Київського університету О. Трояновського [1].

Олександр Потехін доктор історичних наук, головний науковий співробітник відділу теорії та методології всесвітньої історії ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України» У своїй статті «Ядерне роззброєння України» розглядає окремі аспекти політики США у сфері нерозповсюдження ядерної зброї та спільні зусилля Вашингтона й Москви щодо позбавлення Києва його успадкованого від СРСР ядерного арсеналу у 1991-1996 рр. Показано наслідки порушення «запевнень» учасників

Будапештського меморандуму 1994 р. та відсутності засобів стримування російської агресії в без'ядерної України. Увага акцентується на необхідності військово-політичної допомоги Україні з боку Сполучених Штатів, надання їй відповідної зброї для зміцнення міжнародної безпеки [1].

В праці Українсько-американські відносини у вимірі концепції Міжмор'я» Ігор Тодоров доктор історичних наук, професор кафедри міжнародних студій та суспільних комунікацій Ужгородського національного університету. Розглянуте відродження геополітичної концепції Міжмор'я в сучасних умовах російської агресії в Україні і ролі Сполучених Штатів Америки в цьому процесі. Визначені позиції США щодо Міжмор'я в контексті українсько-американських відносин [1].

Отже підсумовуючи вище сказане, може прийти до наступних висновків: тема міжнародних відносин США та України є актуальною і цікавою для дослідження; досі не існує сталої думки, щодо позитивних чи негативних наслідків втручання США у внутрішні справи України; розглянуті публікації в даній праці не є вичерпними та можуть бути основою для більш детального дослідження.

Література:

1. Четверть століття українсько-американської дружби: досвід гідний майбутнього: зб. матеріалів III американознавчої мультидисциплінарної конференції (м. Львів, 12-13.04.2016) / упоряд. Калитчак Р. Г., Зазуляк З. М. – Львів : 2016. – 432 с.

ЗМІСТ

Теорія держави і права. Філософія права

Maksurov Alexey Anatolevich PROBLEMS OF COORDINATION OF THE CONTENT OF THE LEGAL STATUS OF THE SUBJECT OF PERSONAL DATA.....3

Панченко Олена Олександрівна ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА В УКРАЇНІ ТА США: ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА.....4

Конституційне право. Конституційне процесуальне право. Адміністративне право. Адміністративне процесуальне право. Митне та податкове право. Міжнародне право. Муніципальне право

Ковальський Олег Володимирович УЧАСТЬ НЕПОВНОЛІТНІХ У ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТАХ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ.....8

Оприсько Захарій Тарасович РЕФОРМУВАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ.....17

Пальченко Алла Анатоліївна, Іваніщенко Оксана Володимирівна ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ПРОЦЕСУ СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ ВИЗНАННЯ ДЕРЖАВ НА МІЖНАРОДНІЙ СВІТОВІЙ АРЕНІ.....22

Цивільне та сімейне право. Цивільне процесуальне право. Комерційне право. Житлове право. Зобов'язальне право. Міжнародне приватне право. Трудове право та право соціального забезпечення

Кернична Софія Ярославівна ЕЛЕКТРОННИЙ ЗАПОВІТ В СУЧАСНОМУ СПАДКОВОМУ ПРАВІ: НОВЕЛИ ЗАКОНОДАВСТВА КРАЇН ЗАГАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ПРАВА.....28

Клець Тетяна Сергіївна ВИДИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ РОБОТОДАВЦЯ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ПРАЦЮ.....32

Туз Сергій Миколайович ОСНОВНІ ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ
АПЕЛЯЦІЙНОГО ПРОВАДЖЕННЯ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ
ПІСЛЯ НАБУТТЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ.....37

**Кримінальне право. Кримінальне процесуальне право.
Криміналістика. Кримінологія. Кримінально-виконавче право.
Медичне право. Судові та правоохоронні органи. Адвокатура**

Пекар Ростислав Нар'янович ПРОТИДІЯ РОЗСЛІДУВАННЮ
КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ
МОЖЛИВОСТЕЙ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ.....39

Пекар Ростислав Нар'янович ПИТАННЯ ТАКТИКО-
КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ СЛІДЧОГО
ІЗ ЗАСОБАМИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ.....41

Стеценко Дмитро Ігорович ЮРИДИЧНІ ТА ФАКТИЧНІ ПІДСТАВИ
ЯК СКЛАДОВІ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПОРЯДКУ ВИЗНАЧЕННЯ
ПІДСЛІДНОСТІ.....44

**Право інтелектуальної власності та його захист. Інформаційне право.
Інформаційні технології**

Єрмакова Ганна Станіславівна СПОРИ У СФЕРІ КУЛЬТУРИ ТА
МИСТЕЦТВА: ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВИРІШЕННЯ.....46

Історія становлення української державності

Кузьма Вікторія Владиславівна ІСТОРІЯ МУЗЕЄФІКАЦІЇ ПАМ'ЯТОК
НАРОДНОЇ АРХІТЕКТУРИ НА ЗАКАРПАТТІ, ЯК ЗАСІБ
ЗБЕРЕЖЕННЯ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОЇ
СПАДЩИНИ.....51

Смоляк Юлія Євгенівна ЗАМОК XVII СТ. В М. СКАЛАТІ
ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО РАЙОНУ.....57

Історія країн світу та міжнародні відносини

<i>Яковлев Игорь Васильович, Реутський Василь Анатолійович, Карпеченкова Анастасія Олегівна</i> ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ ЩОДО УКРАЇНИ В ДОСЛІДЖЕННЯХ УКРАЇНСЬКИХ ДОСЛІДНИКІВ.....	63
--	----

Актуальні дослідження правової та історичної науки

Випуск 35

**МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ**

www.lex-line.com.ua
Юридична лінія

16 вересня 2021 р.

Підписано до друку 23.09.2021
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Друк на дублюкаторі.
Умов.-друк. арк. 4,5. Обл.-вид. Арк 4,95.
Тираж 50 прим.

Громадська організація «Наукова спільнота»
46027, Україна, м. Тернопіль, вул. Загребельна, 23
Ідентифікаційний код 41522543
тел. +380979074970
E-mail: rusenkos@ukr.net

Віддруковано ФО-П Шпак В.Б.
Свідоцтво про державну реєстрацію № 073743
СПП № 465644
Тел. 097 299 38 99
E-mail: tooums@ukr.net

